

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA REGIONÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIKY

Rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě

The Development of Creative Industry in Ostrava

Student: Bc. Adriana Kožušková

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.

Ostrava 2011

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Adriana Kožušková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T040 Regionální rozvoj
Téma: **Rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě**
The Development of Creative Industry in Ostrava

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Kreativní průmysl z teoretického hlediska
  3. Sociálně-ekonomická analýza Ostravy
  4. Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě
  5. Budoucnost kreativního průmyslu v Ostravě
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

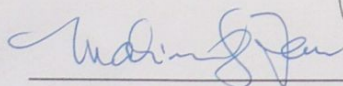
KOUTSKÝ, J.; RUMPEL, P.; SLACH, O. *Měkké faktory regionálního rozvoje*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 186 s. ISBN 978-80-7368-435-8.
MALINOVSKÝ, J.; SUCHÁČEK, J. *Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2006. 1000 s. ISBN 80-248-1117-0.
PRZYBYLOVÁ, B. (ed.). *Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2007. 623 s. ISBN 978-80-86904-27-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

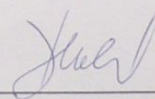
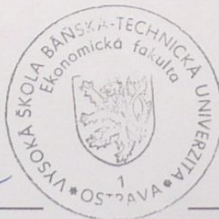
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 29.04.2011

Ing. Jan Malinovský, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci na téma *Rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě* zpracovala samostatně a uvedla jsem v ní všechny prameny a ostatní zdroje, ze kterých jsem čerpala a použila ke zpracování.“

V Ostravě dne **29. dubna 2011**

.....

Bc. Adriana Kožušková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu diplomové práce doc. Ing. Janovi Sucháčkovi, Ph.D. za jeho rady a přístup při konzultacích o závěrečné práci. Děkuji také všem osloveným respondentům za jejich výbornou spolupráci a nápady při polostrukturovaných rozhovorech.

Obsah

1 Úvod, cíl a metodika práce.....	2
2 Kreativní průmysl z teoretického hlediska.....	5
2.1 Definice pojmu kreativní průmysl	5
2.2 Prostorová organizace kreativních průmyslů a aglomerační efekty	7
2.2.1 Lokalizační rozhodování podniků a lokalizační faktory	7
2.2.2 Aglomerační efekty	8
2.2.3 Aglomerační výhody v kreativním prostředí	9
2.3 Kulturní klastr z teoretického hlediska	11
2.3.1 Obecné definování pojmu klastr	11
2.3.2 Definování pojmu kulturní klastr	13
3 Sociálně-ekonomická analýza Ostravy	15
3.1 Základní charakteristiky města Ostravy	17
3.2 Demografické charakteristiky města Ostravy.....	18
3.3 Ekonomické a vybrané sociální charakteristiky města Ostravy	22
3.4 Investiční příležitosti v Ostravě	29
4 Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě.....	31
4.1 Evropské hlavní město kultury – kandidatura 2015	32
4.2 Srovnání projektů ke kandidatuře EHMK 2015 – Ostrava a Plzeň	35
4.3 Klastr Černá louka	38
4.4 Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě	40
5 Budoucnost kreativního průmyslu v Ostravě	46
5.1 Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015	46
5.2 Výzkumná metoda sběru informací.....	48
5.3 Vybraní respondenti pro strukturované rozhovory	48
5.5 Vyhodnocení analýzy strukturovaných rozhovorů	50
5.4.1 Znalost pojmu kreativní průmysl.....	50
5.4.2 Budoucí tvář města Ostrava	51
5.4.3 Kreativní průmysl – přínos pro místní zaměstnanost?	51
5.4.4 Růstový trojúhelník - přínosy x nedostatky	52
5.4.5 Současná existence kulturních klastrů ve městě	54
5.4.6 Doporučení pro rozvoj kreativního průmyslu a kulturních klastrů ve městě	54
5.4.7 Evropské hlavní město kultury 2015 – Ostrava x Plzeň.....	55
5.4.8 Ostrava 2010	56
5.4.9 Ostrava 2015	57
6 Závěr	59
Seznam použité literatury	1
Seznam zkratk a symbolů	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1 Úvod, cíl a metodika práce

V poslední době se Ostrava dostala do povědomí mnoha lidí, nejenom u nás v České republice, ale i za hranicemi našeho státu. Z velké části vděčí zvýšenému zájmu kandidatury o Evropské hlavní město kultury v roce 2015. I když nakonec Ostrava titul nezískala, již dnes vidíme, nebo alespoň cítíme ve společnosti jisté změny, které díky tomu nastaly. Především již není Ostrava vnímána jen jako černá, industriální, uhelná, nebezpečná, znečištěná, a to je pouze stručný výčet všech negativních přívěsků, se kterými si Ostravu mnozí spojovali, avšak mnozí i nadále spojují. Ostrava je místo kontrastů, místo střetů mnoha názorových tendencí a směrů, a proto nelze zaujmout jasné stanovisko či postoj, zda pohlížet na Ostravu jako na město postižené industriální restrukturalizací, nebo město dynamické, energické, vzkvétající, čínorodé a v neposlední řadě kreativní.

Diplomová práce se zabývá rozvojem kreativního průmyslu na území města Ostravy. Ostrava, metropole Moravskoslezského kraje, je třetím největším městem ČR, co do své rozlohy a počtu obyvatel. Poloha Ostravy na severovýchodě Moravy vytváří pro město určitá pozitivní, ale i negativní specifika. Strategická poloha na česko-polsko-slovenském trojmezí činí Ostravu přirozeným kulturním a vzdělávacím centrem, a zároveň vytváří i výhody pro trh nejrůznějších aktivit.

Pojem kreativní průmysl, resp. kreativní odvětví, se v posledních letech těší velké oblibě u široké veřejnosti, ať už veřejnosti odborníků, tak i veřejnosti laiků, neboť jde o fenomén, který dává lidem nové možnosti a příležitosti, jak rozvíjet dané území, region, i sebe sama. V zahraničí jsou již výše zmíněné pojmy mnohem více rozšířené než u nás v České republice. Lze říci, že naše země se teprve „učí“ tomu, jak kreativní průmysl zakomponovat do svých rozvojových cílů, tak aby byl v souladu s životním prostředím, celkovou image dané lokality, ale především, aby odpovídal skutečnosti, co lidé chtějí, tak aby byly uspokojeny jejich potřeby.

Můžeme však hovořit o Ostravě jako o městě, ve kterém se koncentruje kreativní průmysl? Otázka zní, zda je vůbec možné, aby se v bývalém průmyslovém městě, kde hornictví a hutnictví vytvářelo symbol tehdejšího života, rozvíjel nový druh průmyslu a natož ještě průmysl související s rozvojem kulturních aktivit a podporující kreativitu lidí? Ostrava je „učebnicovým“ příkladem města, jež při přechodu k post-industriální společnosti prošlo řadou složitých hospodářských, sociálních a urbanistických proměn. Stejně jako i jiná průmyslová města, musela se i Ostrava potýkat s následky své minulosti,

především však s odchodem mladých, vzdělaných a kvalifikovaných lidí. Město tak opouštěli, ale stále opouštějí lidé, kteří by mohli něco změnit a učinit pro jeho nový rozvoj.

Právě oblast kultury a kulturních aktivit v širokém slova smyslu hrála klíčovou úlohu pro nastartování budoucího vývoje v bývalých průmyslových městech. Rozvoj „kulturního průmyslu“ přinesl žádoucí zbrzdění odlivu kvalifikovaných, talentovaných mladých lidí, ale i možnost mimopracovního vyžití a rozvoj volnočasových aktivit. Avšak stejně tak, jako se museli lidé naučit zastávat nové pracovní pozice v oblasti kultury, museli se ostatní pracující vrstvy „naučit“ umět trávit svůj volný čas aktivně, při nejlepším kvalitním kulturním vyžitím, jež slouží i k rozvoji osobnosti a duševnímu obohacení každého jedince.

V minulém roce 2010 se Ostrava pokusila nastartovat nový směr v ekonomickém vývoji města i života místních občanů, ale i lidí, kteří do Ostravy dojíždějí za prací či studiem. Ostrava vynaložila značné úsilí ve spojitosti s kandidaturou o získání titulu „Evropské hlavní město kultury“. Město sice neobhájilo tolik očekávané vítězství, ale nastartovalo mnoho nových projektů, akcí a spoustu dalších aktivit, které se přímo podílejí na rozvoji kulturního života ve městě, a s trochou nadsázky můžeme konstatovat, že i na rozvoji kreativního průmyslu.

Hlavním cílem diplomové práce je analýza interpretace rozvoje kreativního průmyslu v Ostravě. Dále nebudou opomenuta ani doporučení pro budoucí rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě. Diplomová práce bude rozdělena na čtyři části – jednu teoretickou a tři praktické. *Teoretickou část* tvoří definice jednotlivých pojmů souvisejících s vymezením termínu kreativní průmysl, charakteristikou prostorové koncentrace kreativního průmyslu a bližším zaměřením se na definování pojmu klastr, konkrétně pak kulturní klastr.

Praktická část zvaná *Sociálně-ekonomická analýza Ostravy* charakterizuje město na základě fyzicko-geografických, demografických a sociálně-ekonomických údajů, které analyzují současný vývoj ve městě. Pro výsledky sociálně-ekonomické analýzy bude využito přehledných tabulek, grafů a slovních komentářů.

Následující část *Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě* se snaží vymezit potenciální místa na území města, kde se nachází kreativní průmysl. Jelikož se o tomto pojmu začalo hovořit ve spojitosti s kandidaturou města Ostravy na titul Evropské hlavní město kultury 2015, bude v této části práce rovněž charakterizována problematika spojená s projektem Ostrava 2015. Větší pozornost budě věnována architektonickému

a urbanistickému projektu Klastř Černá louka. Na závěr kapitoly budou uvedeny příklady potenciálních kulturních klastrů na území současné Ostravy. Zdrojem návrhů pro příklady současných kulturních klastrů budou nápady respondentů, kteří byli dotazováni v rámci diplomové práce na otázky spojené s kreativním průmyslem v Ostravě.

Poslední praktická část nesoucí název *Budoucnost rozvoje kreativního průmyslu v Ostravě* analyzuje výsledky polostrukturovaných rozhovorů s deseti respondenty, kteří se pohybují v oblasti turismu, umění a marketingu. Smyslem rozhovorů bylo zjištění povědomí respondentů, jakožto reprezentujícího prvku obyvatel Ostravy, o pojmech kreativní či kulturní průmysl, ale také o současném a budoucím možném vývoji kreativního průmyslu na území města.

Vedle polostrukturovaných interview budou stěžejními metodami pro vypracování diplomové práce budou metody analýzy, syntézy, generalizace a komparace. Při zpracování literárního přehledu bude použita metoda studia literárních pramenů. Literární prameny a odborné publikace budou zejména z oblasti regionálního rozvoje a kreativního průmyslu.

2 Kreativní průmysl z teoretického hlediska

Pojem kreativní průmysl, resp. kreativní odvětví, se v posledních letech těší velké oblibě u široké veřejnosti, ať už veřejnosti odborníků, tak i veřejnosti laiků, neboť jde o fenomén, který dává lidem nové možnosti a příležitosti, jak rozvíjet dané území, region, i sebe sama. V zahraničí jsou již výše zmíněné pojmy mnohem více rozšířené než u nás v České republice.

Lze říci, že naše země se teprve „učí“ tomu, jak kreativní průmysl zakomponovat do svých rozvojových cílů, tak aby byl v souladu s životním prostředím, celkovou image dané lokality, ale především, aby odpovídal skutečnosti, co lidé chtějí, tak aby byly uspokojeny jejich potřeby

Mnoho vyspělých zemí světa založily své nové strategie konkurenceschopnosti, ale také vzdělanosti, zaměstnanosti, revitalizace či regenerace měst právě na pojmech jakými jsou kreativní či kulturní průmysl. Pokud však hovoříme o rozvoji kreativního průmyslu v Ostravě, nelze opomenout otázku, zda lze rozvíjet tento typ průmyslu ve starých industriálních regionech, jakým je právě vysoce specifický region ostravské aglomerace. I přesto, že staré průmyslové regiony nenabízejí srovnatelné podmínky s jinými globálními městy, ať již vlivem subjektivních či objektivních vlivů, může právě kreativní průmysl představovat významný zdroj pro jejich budoucí rozvoj.

2.1 Definice pojmu kreativní průmysl

Existuje jen málo definic, které by byly schopny vystihnout pojem kreativního průmyslu v celé jeho šíři, neboť do tohoto pojmu můžeme zahrnout širokou škálu oblastí, ať se jedná o hudební či filmový průmysl, architekturu, reklamu, design, ale i knižní trh a řadu dalších. Přesněji řečeno neexistuje konkrétní definice kreativního průmyslu, spíše lze hovořit o základních přístupech, kterými lze přiblížit a specifikovat tento pojem.

V následující části kapitoly je uvedeno rozdělení pro přístupy ke kreativnímu průmyslu dle GIBSONA, KONGA (2005), jež rozlišují tři přístupy: sektorový, přístup zaměřený na trh práce a organizaci produkce, a přístup kreativního indexu. [6]

➤ Sektorový přístup

Sektorový přístup se zaměřuje na symbolický obsah produktů. Tento přístup nejlépe charakterizuje definice pojmu kreativního průmyslu v anglickém prostředí, neboť tomuto

pojmu se poprvé začal věnovat speciální tým Departement of Culture, Media and Sport (dále jen DCMS) ve Velké Británii, sestavený vládou v roce 1997. Definice dle DCMS (1998) zní následovně: „*Aktivita, které mají původ v individuální kreativitě, schopnostech a talentu a mají potenciál pro tvorbu bohatství a tvorbu pracovních míst skrze generaci a využívání intelektuálního vlastnictví. Tyto aktivity se odehrávají v následujících sektorech: reklama, architektura, umění, design, móda, film, tisk, software a další.*“

U tohoto přístupu však nebývají zohledněny všechny další důležité sektory, jejichž konkurenceschopnost se zakládá na využití intelektuálního vlastnictví a kreativitě lidí. [6]

➤ **Přístup zaměřený na trh práce a organizaci produkce**

Kreativní průmysl vytváří velice proměnlivý trh práce s vysokou mírou rizika a konkurence, neboť firmy v kreativním průmyslu musí čelit dynamickému vývoji souvisejícím s neustálým vznikem nových a zánikem starých firem. Na tomto specifickém trhu práce vystupuje řada mikro a malých firem, jež jsou flexibilně specializované a mají vysokou dělbu práce.

Dle SLACHA (2008) jsou firmy kreativního průmyslu integrovány v místně decentralizovaných a heterarchických sítích založených především na slabých vazbách (nezávislých obchodních vazech) a široké autonomii mezi firmami, ale zároveň silnými vazbami mezi firmami a zákazníky.

Samozřejmě, že nelze opomenout významnou roli lidského kapitálu v rozvoji kreativního průmyslu. Především je práce lidí působících v oblastech kreativního průmyslu specifická tím, že není zaměřená na zisk. Většina zaměstnaných lidí pracuje na částečné, či zkrácené úvazky, přičemž vytížení pracujících, nejen časové, ale i fyzické, mnohdy i psychické, je natolik značné, že je potřebná vysoká míra motivace těchto lidí, než v jiných oblastech průmyslových odvětví.

Dalším významným specifikem je důraz na spolupráci a integraci soukromých aktérů (z hlediska čerpání a získávání finančních prostředků, ale i know how) a samotných obyvatelů daného území. Mohou být vystaveny nejrůznější kreativní podniky, ale pokud nebude poptávka po nabízených produktech, nemohou se tyto podniky nadále rozvíjet. Kreativní průmysl je zaměřen tedy nejen na kreativně smýšlející osoby, které budou v daném odvětví zaměstnány, ale hlavně i na samotné návštěvníky, kteří budou „konzumovat“ jejich produkty. O to víc je potřebná rovnováha mezi nabídkou a poptávkou. [6]

➤ Přístup kreativního indexu

Kreativita je sama o sobě pojmem, který lze těžko měřit, a proto není příliš snadné uchopit celkovou komplexnost kulturních prostředí, ve kterých se kreativita rodí. V posledních letech však není kreativita důležitá pouze pro oblast umění, ať již hudebního, výtvarného, filmového, architektonického a řadu dalších, ale stává se určitým konkurenceschopným faktorem napříč sektorovou strukturou ekonomik celého světa. V této souvislosti se hovoří i o vzniku nových sociálních skupin, tzv. „creative class“, které již v dnešní době tvoří podstatně významnou část ekonomicky aktivních obyvatel ve vyspělých ekonomikách. [6]

2.2 Prostorová organizace kreativních průmyslů a aglomerační efekty

2.2.1 Lokalizační rozhodování podniků a lokalizační faktory

Lokalizační rozhodování firem rozeznáváme podle lokalizace a faktorů lokalizace. Podmínky lokalizace charakterizují socioekonomické a přírodní předpoklady určitého místa, území. Jedná se o specifickou stránku teritoriální nabídky. Diferencovaný charakter podmínek lokalizace usměrňuje umístění daného prvku (firmy, továrny, investice aj.) v určitém prostoru. Faktory lokalizace, oproti podmínkám lokalizace, vyjadřují požadavky na vlastnosti území od subjektu, zájímajícího se o umístění svého prvku, své investice v daném teritoriu. Nyní se jedná o specifickou poptávku po územních elementech, jevech či vlastnostech. Proto nám faktory a podmínky lokalizace zásadně ovlivňují lokalizační chování a lokalizační rozhodnutí ekonomických subjektů. Samozřejmě v praxi je podstatné, jaký význam a rozhodnou váhu lokalizačním faktorům přisuzují samotné podniky a firmy v oblasti lokalizačních zprostředkovatelských služeb.

Lokalizační rozhodování firem v kreativním odvětví, resp. v „nových“ odvětvích ekonomiky, je ovlivněno především větším důrazem na tzv. *měkké lokalizační faktory*. Předpokládá se, že klasické tvrdé lokalizační faktory, např. dopravní dostupnost, dostatečně vzdělaná pracovní síla, cena ploch se stávají stále více všudypřítomné a samozřejmé, tzn. nepřisuzuje se jim takový význam jako v minulosti. Tvrdé lokalizační faktory tak ztrácejí na svém tradičním výsadním významu pro prostorovou alokaci firem, ale i mobilitu pracovních sil. Dle SLACHA (2008) se lokalizační faktory rozlišují a charakterizují:

➤ **Tvrdé lokalizační faktory**

Kvalita a úroveň tvrdých lokalizačních faktorů je primárně kalkulatelná. Základní tvrdé faktory pro lokalizaci firem jsou považovány:

1. disponibilita kvalifikovanými pracovními zdroji (zaměstnanci, disponibilita kancelářskými či nebytovými prostorami aj.);
2. dopravní napojení, ceny za elektřinu, prostory, plochy aj.

➤ **Měkké podnikatelské lokalizační faktory**

Nejsou primárně kalkulatelné či měřitelné, jelikož jsou předmětem subjektivního hodnocení každého podnikatele či podniku. Měkké podnikatelské lokalizační faktory mají bezprostřední vliv na aktivitu podniků a podnikatelů. Patří zde např. identita, milieu (prostředí, okolí, vnější podmínky), kultura, image, vstřícnost a spolupráce veřejného sektoru a řada dalších.

➤ **Měkké individuální lokalizační faktory**

Nemají bezprostřední vliv na aktivity podniků. Jsou součástí osobních preferencí pracovníků managementu, ale i samotných zaměstnanců. Měkké individuální lokalizační faktory mají významný vliv na pracovní motivaci a pracovní efektivitu pracovníků. Odvíjí se od nich celková disponibilita vysoce kvalifikovanými lidskými zdroji v regionu a navíc výrazně ovlivňují výběr místa k bydlení a ovlivňují nejenom vyšší spokojenost stávajícího obyvatelstva, ale zároveň jsou lákadlem pro nové obyvatelstvo. Základními aspekty tohoto typu lokalizačních faktorů jsou kulturní scéna, infrastruktura volného času, zeleň aj. [1,2,6]

2.2.2 Aglomerační efekty

Aglomerační efekty se vyskytují především v silně urbanizovaných územích a vyplývají z prostorové blízkosti ekonomických, sociálních a dalších prvků a aktivit v těchto lokalitách. Využívání aglomeračních efektů má značné výhody, především souvisí s poklesem transakčních nákladů. Hrají významnou roli při lokalizaci investic a rozhodování firem a dalších ekonomických subjektů. Lze je dělit do několika kategorií.

Členění aglomeračních efektů dle MALINOVSKÉHO, SUCHÁČKA (2006):

➤ **Interní efekty**

Vytvářejí se uvnitř jednotlivých podniků a závodů. Pokud podnik využívá přednosti vyplývající z velikosti podniku a nevyužitých prostor, hovoříme o **úsporách/výnosech z rozsahu** (v anglickém překl. *economies of scale*). Existuje však i opačný efekt tzn. záporné úspory (v anglickém překl. *diseconomies of scale*) způsobené překážkami jako je například složitá a nepřehledná administrativa, příliš dlouhá a neefektivní podniková doprava a řada dalších.

Druhým typem interních efektů jsou **úspory ze specializace** (v anglickém překl. *economies of scope*). Podnik jich dosahuje v situaci, kdy se výrobou určitého zboží snižují náklady na výrobu jiného zboží, např. díky užití stejné výrobní technologie.

➤ Externí efekty

Vznikají mezi jednotlivými hospodářskými aktéry. Stejně jako interní efekty se dělí externí efekty na dva typy - lokalizační a urbanizační.

Lokalizační efekty vznikají mezi různými podniky v rámci stejného odvětví. Tím, že se koncentrují podniky určitého odvětví (typickým příkladem jsou právě staré průmyslové regiony, tedy i Ostravsko) ve stejném území, dochází pak k vybudování speciální infrastruktury. Fyzické (přístavy, nádraží, překladiště aj.), což vede k následnému snížení cen a sociální (výzkumné ústavy, university, podnikatelské inkubátory v blízkosti podniků).

Urbanizační efekty závisí na geografické blízkosti podniků různých odvětví a odlišných aktivit. S urbanizačními efekty většinou souvisí kladné efekty – velikost odbytového trhu, dostupnost produkčních služeb, rozsáhlý trh kvalifikovaných pracovních sil, networking apod. [2]

2.2.3 Aglomerační výhody v kreativním prostředí

Jak již bylo zmíněno výše, prostorová koncentrace různých podniků a aktivit přináší úspory či redukci nákladů. Většinou se jedná o ty aglomerační úspory, které vyplývají z koncentrace aktivit a funkcí externích efektů vzhledem k internímu uspořádání firem. Podniky v kreativním průmyslu vykazují silné tendence k prostorové koncentraci a vytváření specializovaných prostorů mnohem více, než podniky v jiných průmyslových odvětvích. Shlukování kreativních podniků je navíc specifické tím, že se podniky soustředí v urbánních prostorech, především ve vnitřních městech nebo jejich jádrech.

Aglomerační výhody v kreativním prostředí jsou zejména blízkost dodavatelů, zákazníků, přítomnost širšího trhu vysoce kvalifikovaných pracovních sil a přístup k informacím. Avšak je zřejmé, že tyto aglomerační výhody vyplývají z prostorové koncentrace podniků i v jiných průmyslových odvětvích.

➤ **Blízkost dodavatelů**

Jelikož se firmy v kreativním průmyslu pohybují ve vysoce konkurenčním prostředí, poskytuje jim blízkost dodavatelů síťovou nadbytečnost, umožňující rychlou adaptaci a flexibilitu v případě ukončení dosavadních vazeb, ale zároveň zamezuje vzniku tzv. „paradoxu zakořenění“, kdy výhody z geografické blízkosti sice napomáhají, ale nezaručují vznik neobchodovatelných vazeb mezi firmami. Firmy v kreativním prostředí se mohou shlukovat buď za účelem vzájemné spolupráce, ale na druhou stranu i na základě vzájemné rivality a averze.

➤ **Blízkost zákazníků**

U kreativního průmyslu se klade oproti jiným průmyslům větší důraz na blízkost zákazníků a vzájemnou interakci s klienty. Většina firem v kreativních odvětvích se specializuje na jednorázové produkty. Vzhledem k samotné povaze produktů je žádoucí geografická blízkost firem, umožňující vysokou frekvenci tzv. „face-to-face“ komunikace, díky níž mohou být předávány znalosti typické u takovýchto produktů. Pravděpodobnost získání zakázky, a naopak snížení rizika firem v kreativním odvětví, je zvyšována větším okruhem zákazníků.

➤ **Přítomnost širšího trhu vysoce kvalifikovaných pracovních sil**

Pro firmy v kreativním odvětví je typické, že se shlukují především na základě kvalifikovaných lidských zdrojů, vytvářejících hlavní komparativní výhody, přičemž koncentrace firem na základě existence rozsáhlého trhu kvalifikovaných pracovních sil je obecně respektována.

➤ **Přístup k informacím**

Předpokládá se, že přístup k informacím je nejsnazší v aglomeracích. Existence konkurence vybízí firmy k bdělosti a neustálé obnově informací, které můžou získat prostřednictvím lokálního šíření se informací (hovoří se o tzv. „buzz“). Lokální „buzz“ se zakládá na specifické informační a komunikační taktice, která je vytvářena právě

pravidelnou face-to-face komunikací jedinců a samotných firem uvnitř stejného sektoru, místa nebo daného regionu, přičemž podíl na lokálním „buzz“ není spojena s žádnými zvláštními náklady či dalšími investicemi firmy. [6]

2.3 Kulturní klastř z teoretického hlediska

2.3.1 Obecné definování pojmu klastř

Pojem klastř (angl. cluster) je soubor regionálně propojených společností, zejména podnikatelských, ale i výzkumných a uživatelských subjektů, jejichž vzájemná blízkost (fyzická, morální a kulturní) umožňuje snadněji a rychleji soustředit lidské dovednosti a flexibilně alokovat ekonomické zdroje k rychlejší přeměně poznatků na výnosy od zákazníků. Tyto vazby mají potenciál k upevnění a zvýšení konkurenceschopnosti firem soustředěných v klastřu.

Poprvé se pojmem klastř v ucelených souvislostech zabýval M. Porter, který zkoumal podstatu úspěchů japonských firem na světových trzích od konce 80. let 20. století. Pozorování potvrdilo, jak jsou důležité některé prostorové aspekty pro vytváření a udržování konkurenceschopnosti individuálních subjektů.

Synergické efekty jsou podstatou dnešních úspěšných klastřů. Tyto efekty vznikají jediné při geografickém soustředění vzájemně podmíněných fungujících procesů ve třech relativně samostatných dimenzích, dle MALINOVSKÝ, SUCHÁČEK (2006). Jedná se o sektorovou, územní a inovační dimenzi:

- **Sektorová dimenze** – chtěná podnikatelská konkurenceschopná spolupráce subjektů.
- **Územní dimenze** – specializovaná infrastruktura, pracovní síla a doplňkové služby.
- **Inovační dimenze** – aktivizace inovačních kanálů pro transakce zboží, služeb a financí a komunikaci o znalostech a technologiích. [2]

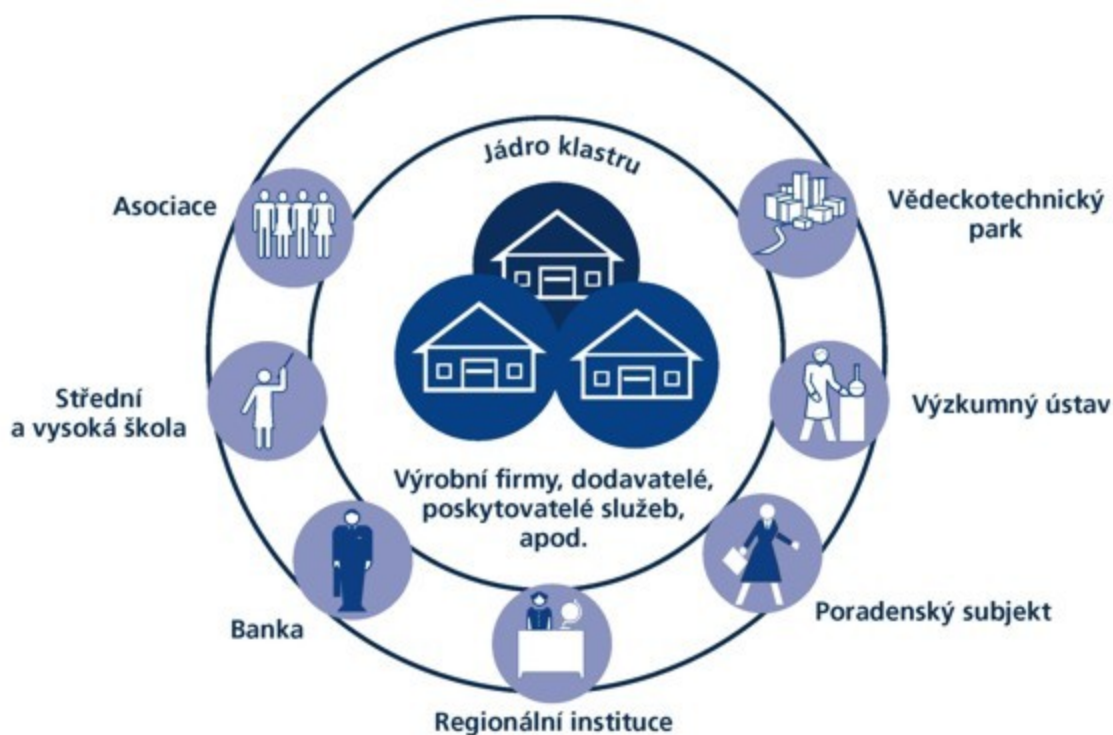
Dle CzechInvest, Agentury pro podporu podnikání a investic v České republice, rozlišujeme dva typy klastřů:

- Klastř založené na hodnotovém řetězci.

- Sítě dodavatelských vazeb. Např. automobilový klastr (výrobce automobilů s jeho dodavateli a dalšími specializovanými výrobci).
- *Klastry založené na kompetencích.*
  - Soustředění na konkrétní oblast technické expertízy nebo kompetence v regionu, jako jsou například výzkumné nebo vzdělávací dovednosti. Např. informační technologie a software.

Samotná struktura klastru může být velice různorodá a závisí na zaměření, počtu spolupracujících členů a okolních podmínkách. Pro podmínky v České republice můžeme strukturu klastru znázornit následovně:

Obr. č.1: **Struktura klastru v českých podmínkách.**

Zdroj: Internetový portál CzechInvest, <http://www.czechinvest.org/klastry>.

Klastry můžeme vymezit z mnoha hledisek, kupř. dle MALINOVSKÉHO, SUCHÁČKA (2006) lze klastr chápat jako geografické soustředění odvětvově specializovaných a vzájemně provázaných subjektů z příbuzných a přidružených odvětví, které soutěží a spolupracují díky pozitivním efektům, jenž jsou vyvolány vyšší mírou komplexnosti prostředí „domovské“ lokality ve srovnání s geografickým prostředím konkurence. Tato

definice má jistou podobnost s aglomeračními efekty, o kterých již bylo pojednáváno dříve.

Díky racionálnějšímu propojení technologických a hospodářských činností přináší klastr efekty nejen pro zúčastněné subjekty (tzv. vnitřní efekty), ale také výhody, či naopak nevýhody pro vlastní dotčené odvětví (tzv. lokalizační efekty), nebo pro další odvětví a obory (tzv. urbanizační efekty) určitého teritoria. Obecně může klastr zlepšit výsledky společností, jež jsou do klastru zapojeny, může zvýšit počet inovací, iniciovat vznik nových firem, přilákat atraktivní investice, podpořit výzkumnou základnu, podpořit rozvoj kraje, zvýšit export apod.

Posuzování zralosti klastru je spojeno s posunem od vnitřních charakteristik až po urbanizační efekty, které představují třetí nejrozvinutější stupeň klastru. Oproti tomu soustředění se na vnitřní efekty, podporuje pouze samotné zakládání klastru. [2]

2.3.2 Definování pojmu kulturní klastr

Diplomová práce se bude zabývat konkrétně jedním typem klastru, jedná se o tzv. **kulturní klastr**. Právě kulturní klastry se staly v posledních letech významným dynamickým konceptem v rozvoji městského kulturního prostředí. Vznik kulturních klastrů je v mnoha městech chápán jako nový zdroj regenerace měst a svým způsobem umožňují pozměnit politické myšlení ve směřování městské kultury.

Stejně jako u klasických „průmyslových klastrů“ dochází i v případě kulturních klastrů ke vzniku aglomeračních výhod prostřednictvím sdílení společné infrastruktury, společného pracovního trhu, přenosu znalostí či atrakcí stejných cílových skupin, či společného marketingu.

Dalšími pozitivními faktory kulturních klastrů mohou být:

- Vyšší zisky firem dosažené z atraktivního funkčního (sortimentního) mixu.
- Vyšší frekvence návštěvníků, potencionálních zákazníků, díky prostorové koncentraci firem.
- Nízká míra rizika pro členy kulturních klastrů, jelikož jsou součástí celku a nefungují samostatně (izolovaně).
- Lepší image firem. Atraktivní kulturní klastry disponují silnou marketingovou značkou, která se promítá do image jednotlivých zúčastněných členů klastru. Úspěšný klastr může totiž fungovat jako značka prostorové identity.

Kulturní klastr označuje místní seskupení navzájem propojených subjektů působících v kultuře a kreativním průmyslu. Jedná se o různé kulturní instituce, specializované subdodavatele, firmy v příbuzných oborech a přidružených institucí a organizací. Specifikem těchto institucí a organizací je vzájemná konkurence, ale i vzájemná kooperace za účelem zvýšení celkové konkurenceschopnosti a postavení na trhu.

Kulturní klastry mohou být velice úzce tematicky profilované (např. muzejní klastr, divadelní klastr aj.), nebo multifunkční, s rozmanitou skladbou převážně uměleckých aktivit (hudba, divadlo, design apod.), avšak kromě kulturních aktivit obsahují kulturní klastry také ostatní formy společenské zábavy, jakými jsou například kavárny, obchody, bary, sportovní a sociální infrastruktura. Tím se zvyšují synergické efekty klastru, o kterých bylo pojednáváno výše. [4]

3 Sociálně-ekonomická analýza Ostravy

Ostrava, metropole Moravskoslezského kraje, je třetím největším městem ČR, co do své rozlohy a počtu obyvatel. Poloha Ostravy na severovýchodě Moravy vytváří pro město určitá pozitivní, ale i negativní specifika. Strategická poloha na česko-polsko-slovenském trojmezí činí Ostravu přirozeným kulturním a vzdělávacím centrem, a zároveň vytváří i výhody pro trh nejrůznějších aktivit. Od polských hranic je Ostrava vzdálená 10 km a od slovenských hranic přibližně 50 km.

Historie města

Z pohledu historického vývoje se Ostrava výrazně odlišuje od jiných měst České republiky, ať již z hlediska hospodářského, sociokulturního, ale i architektonického a urbanistického. Ostravu lze charakterizovat jako město četných vzestupů, ale i četnějších pádů. Jelikož se na území města protínaly hranice nejrůznějších druhů, které měly vliv na celkový vývoj města, patří Ostrava k velice specifickým a heterogenním městům. Koexistence naprosto rozdílných společenství na relativně malém prostoru půjčila městu multikulturní charakter. Ostrava nikdy nepatřila k oblíbeným městům. Své postavení v rámci státního uspořádání, ale i v povědomí obyvatel země, si musela umět vybojovat a zasloužit, což ovšem posílilo její celkovou svébytnost.

Město Ostrava patří k tradičním průmyslovým městům, která se začala rozvíjet především v období po nástupu industrializace. Těžký průmysl, především hornictví a hutnictví, zajišťoval ekonomický růst ve městě v době průmyslového rozvoje. Stejně jako jiná stará průmyslová města v hospodářsky vyspělých zemích, musela i Ostrava podstoupit transformační procesy, jež byly důsledkem vzrůstající konkurence na světových trzích spojené s technologickým rozvojem a deindustrializací. Na deindustrializaci postupně navázaly modernizace hospodářských a institucionálních struktur a posun k terciární a kvartérní sféře, avšak všechny tyto změny byly značně obtížně realizovatelné v starých průmyslových městech.

Samotný proces restrukturalizace Ostravy, ale ve své podstatě jakéhokoliv průmyslového města, vždy bývá ovlivněn charakterem institucionálního prostředí a konkrétních restrukturalizačních programů a postupů, stejně tak i finančním zajištěním a jednotlivými kroky podniknutými ve fázi restrukturalizace. Obecně byla v totalitním období jednostranná orientace hospodářství průmyslových oblastí ještě více utužena

a mimo jiné došlo k deformaci charakteru a struktury terciárního sektoru. Ekonomický, později i sociální úpadek, který byl uměle oddalován, postihl průmyslová města v postkomunistických zemích, tedy i Ostravu, po roce 1990.

Na počátku transformačního procesu se ocitla Ostrava se svým průmyslovým zázeminím v obtížném postavení. Pokles výroby, zejména v těžbě uhlí a hutnictví, ale i zvýšení nezaměstnanosti byl zřejmý a očekávaný jev, s kterým se však Ostrava těžko vyrovnávala. I když se celostátní orgány snažily převést většinu transformačních aktivit na místní a regionální aktéry, na druhou stranu nedokázaly připravit těmto aktérům příhodné podmínky, které by umožnily pozitivní změnu ve vývoji města. Samotná Ostrava byla neadekvátním správním systémem značně postižena. Rozsah pravomocí a kompetencí, především v oblasti financí, místní samosprávy byl nedostatečný a navíc chybělo administrativní členění okresu Ostrava-venkov. Regionální politika byla prováděna pouze na úrovni okresů, avšak neexistovala mezi nimi žádná koordinace, spíše minimální. Proto vzniklo v roce 1990 sdružení právnických osob, nazvané „Hospodářská a sociální rada ostravsko-karvinské aglomerace“, jež chránilo zájmy regionálních a místních aktérů.

Pro oblast hornictví byla založena racionalizační strategie, která byla založena na uzavření dolů v Ostravě, i s ohledem na vysoké těžební náklady, modernizaci ziskových dolů v karvinské části revíru a privatizaci většiny nedůlních aktivit, jež však byly součástí Ostravsko-karvinských dolů (dále jen OKD). V souvislosti s uzavíráním ztrátových dolů se rozhodla tehdejší česká vláda, že ponese část technických a sociálních nákladů, všechny náklady na modernizaci ziskových dolů. Jakákoliv jiná investiční činnost byla přenechána podniku OKD.

Kromě hornictví bylo problémovou oblastí těžkého průmyslu hutnictví. Rovněž zde nastala potřeba útlumu neproduktivních kapacit, postupná ekologizace výroby, rozvoj moderních a perspektivních technologií, ale i vytvoření doprovodných sociálních programů. Stát se rozhodl pro tzv. manažerskou cestu privatizace v ostravských hutních podnicích Vítkovice a Nová huť. V praxi to znamenalo, že stát byl sice i nadále vlastníkem těchto firem, ale přestal se o jejich řízení a restrukturalizaci zajímat. Ostravský hutní průmysl tak po celou tu dobu „přežíval“ jen díky mimořádně příznivým podmínkám na zahraničních trzích.

Velice významnou roli sehrál na samotném počátku restrukturalizace rozvoj terciéru, který nebyl v období socialismu příliš podporován. Většina propuštěných pracovníků přešla právě do terciérní sféry, který se tak rozvíjel spíše kvantitativně než kvalitativně.

Celková přeměna regionu probíhala značně spontánně a navíc byly podceněny nové progresivní směry regionálního rozvoje. Tyto nedostatky se pak projevíly v nastupujících celostátních ekonomických potížích v roce 1997.

Tendence k rozvoji nových aktivit v regionu byly iniciovány především z řad místních aktérů. Jednalo se o Sdružení pro obnovu Moravskoslezského kraje. A i jeho předchůdci přispěli mimo jiné ke zřízení prvního svobodného celního pásma v zemi, ke vzniku regionálního finančního ústavu Union banky (v nedávné době zanikla), a rovněž pomohli prosadit modernizaci druhého železničního koridoru. Vznikl Vědecko-technologický park, na jehož existenci se podílela Agentura pro regionální rozvoj, která založila i Regionální informační centrum. I přesto byla konečná suma přílivu nových investic do Ostravy a regionu, oproti zbývajícím městům a regionům ČR, podprůměrná.

V současné době jsou všechny tyto negativní jevy ve vývoji města Ostravy modifikovány slibnými hospodářskými trendy, které se ve městě objevily v posledních letech. Mezi nejvýznamnější rozvojové projekty patří průmyslové zóna v Ostravě-Hrabové a v Mošnově. Obě průmyslové zóny se staly lákadlem pro mnoho zahraničních investorů, avšak nesmírný význam pro budoucí vývoj mají i investice automobilky Hyundai v Nošovicích. Aglomerační výhody města Ostravy a jeho zázemí, které byly dlouhou dobu „umrtvovány“, se nyní začínají opět probouzet k životu a Ostravě se snad „blýská“ na lepší časy. [3]

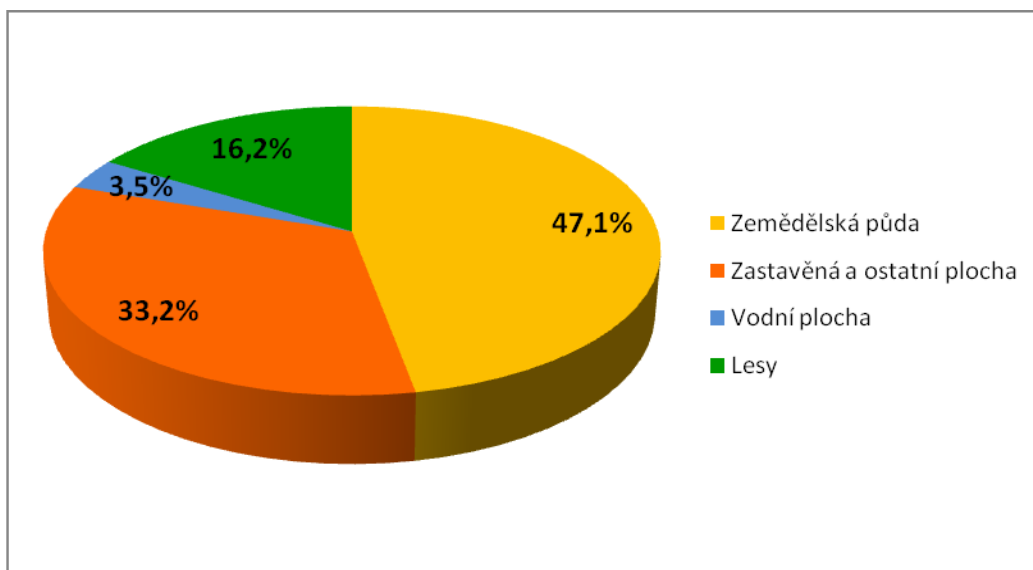
3.1 Základní charakteristiky města Ostravy

Fyzicko-geografické údaje města jsou následující:

- Počet obyvatel: 310 464 (k 1.1.2011)
- Hustota osídlení: 1 500 obyv./ km²
- Počet městských obvodů: 23
- Rozloha: 214 km²

Z celkové výměry 33 150 ha města Ostravy činí 47,1% zemědělská půda, 33,2 % zastavěná a ostatní plocha, 16,2 % tvoří lesy a zbývajících 3,5 % zabírá vodní plocha, viz graf č. 3.1.

Grafč. 3.1: Podíl vybraných ploch na celkové výměře města Ostrava v roce 2009.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2009; vlastní zpracování

Další charakteristiky města jsou následující:

- Průměrná nadmořská výška: 227 m n.m.
- Nejvýše položené místo: 336 m n.m.
- Nejnižše položené místo: 193 m n.m.

Přírodní podmínky města

Ostrava leží na soutoku řek Lučiny, Odry, Opavy a Ostravice, v severním okraji Moravské brány, která tvoří rozhraní karpatské a alpské horské soustavy. Členitý terén Ostravské pánve díky specifickým podmínkám společně s vysokou koncentrací průmyslu a hustou zástavbou městského prostředí vytváří odlišné klima, na rozdíl od jiných měst ležících v mírně teplé klimatické oblasti, jako město Ostrava. Západní část města, rozprostírající se na levém břehu Odry, přechází do Vítkovické vrchoviny. Průměrná roční teplota dosahuje 8,6 °C a průměrný roční úhrn srážek činí 568, 3 mm.

3.2 Demografické charakteristiky města Ostravy

Vývoj počtu obyvatel v městě Ostrava má od roku 1999 postupnou klesající tendenci, jak je znázorněno v tab. č. 3.1 (data jsou uváděna k 31.12.). V průběhu

sledovaných let se počet obyvatel v ČR zvýšil o 2,2%, ve městě Ostrava došlo k poklesu obyvatel o 5%. V prvním sledovaném roce 1999 žilo na území města 321 263 obyvatel. V posledním uvedeném roce 2009 to již bylo pouze 306 006 obyvatel.

Tab. č. 3.1: Vývoj počtu obyvatel města Ostrava v letech 1999 – 2009.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ostrava	321 263	320 041	315 442	314 102	313 088	311 402	310 078	309 098	308 374	307 767	306 006
Moravskoslezský kraj	1 276 929	1 273 537	1 261 503	1 258 251	1 255 910	1 253 257	1 250 769	1 249 290	1 249 897	1 250 255	1 247 373
Česká republika	10 278 098	10 266 546	10 206 436	10 203 269	10 211 455	10 220 577	10 251 079	10 287 189	10 381 130	10 467 542	10 506 813

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 1999-2009; vlastní zpracování

Následující tab. č. 3.2 zachycuje vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích okresu Ostrava – město v letech 2001 až 2009. Samozřejmě, že nejvíce obyvatel v okrese žije v samotném městě Ostrava. Druhou nejlidnatější obcí je Vratimov, poté Šenov a Klímkovice. Nejméně lidnatou obcí je Čavisov. Zatímco počet obyvatel v Ostravě spíše ubývá, v ostatních obcích okresu je trend ve vývoji počtu obyvatel opačný. Bez ohledu na výjimečné meziroční výkyvy se počet obyvatel v ostatních obcích spíše zvyšuje. Je tedy možné konstatovat, že lidé z Ostravy se stěhují do přilehlých obcí, aby mohli stále dojíždět za prací do okresního města, ale na druhou stranu chtějí žít v čistším a lepším životním prostředí.

Tab. č. 3.2: Vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích okresu Ostrava - město v letech 2001 – 2009.

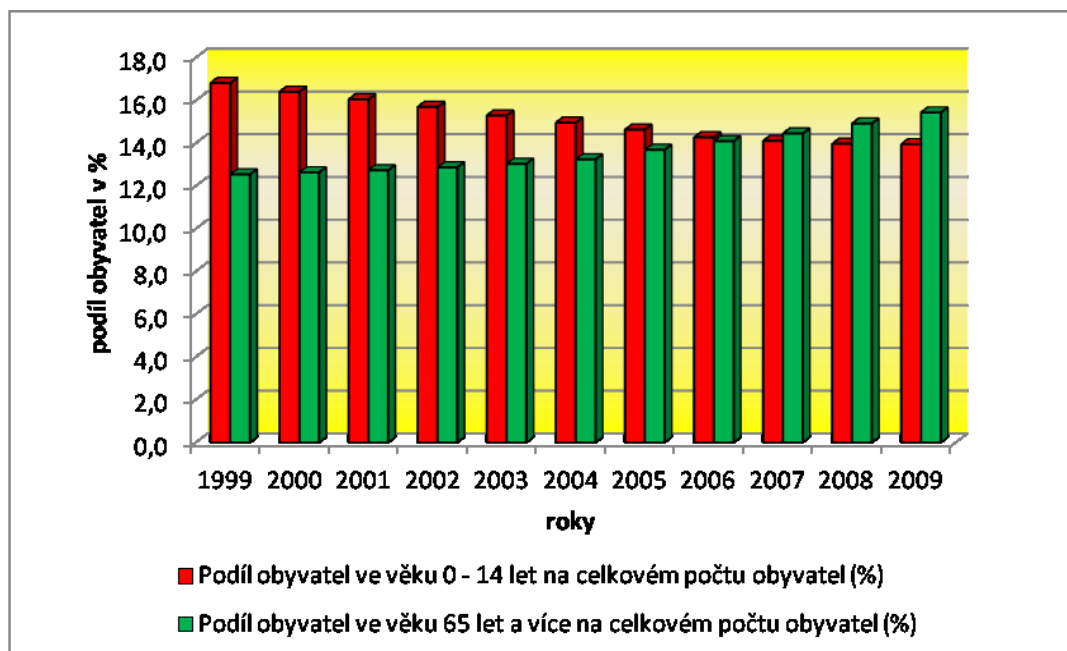
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Okres - Ostrava-město		342 310	340 997	340 124	338 706	337 752	337 197	336 811	336 735	335 425
obec	Čavisov	444	439	448	448	450	460	464	473	471
	Dolní Lhota	1 235	1 277	1 308	1 340	1 357	1 369	1 359	1 375	1 378
	Horní Lhota	588	591	592	615	623	647	682	697	726
	Klímkovice	3 756	3 779	3 779	3 819	3 873	3 917	3 995	4 059	4 108
	Olbramice	529	538	538	548	551	563	574	596	597
	Ostrava	315 442	314 102	313 088	311 402	310 078	309 098	308 374	307 767	306 006
	Stará Ves nad Ondřejnicí	2 441	2 438	2 450	2 495	2 535	2 562	2 574	2 591	2 625
	Šenov	5 437	5 421	5 462	5 478	5 522	5 583	5 658	5 747	5 840
	Václavovice	1 506	1 538	1 544	1 541	1 568	1 620	1 653	1 735	1 783
	Velká Polom	1 605	1 588	1 597	1 581	1 592	1 622	1 658	1 718	1 776
	Vratimov	6 431	6 398	6 378	6 464	6 595	6 712	6 712	6 807	6 850
	Vřesina	2 362	2 358	2 410	2 446	2 468	2 492	2 552	2 605	2 684
	Zbyslavice	534	530	530	529	540	552	556	565	581

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2001-2009; vlastní zpracování

Složení obyvatel dle věkové struktury

V posledních letech je v celé ČR obecným trendem stárnutí populace a postupné zvyšování průměrného věku. Roste podíl nejstarší skupiny obyvatelstva (nad 65 let) a zároveň klesá podíl dětské složky (0 - 14 let). K podobné situaci dochází i ve městě Ostrava. Zatímco v průběhu sledovaných let 1999 až 2006 byl podíl obyvatel ve věku 0-14 let vyšší než podíl obyvatel ve věku 65 let a více, od roku 2007 začíná být situace rozdílná, a podíl lidí nad 65 let začíná výrazněji převyšovat podíl dětí do 14 let. Z ekonomického hlediska je tato situace nepříznivá, jelikož klesá produktivní složka obyvatel, která má nejvyšší podíl na růstu HDP.

Graf č. 3.2: Vývoj obyvatel města Ostrava podle věkové kategorie.

Zdroj: Český statistický úřad, Vybrané statistické údaje za obec, 1999-2009, vlastní zpracování

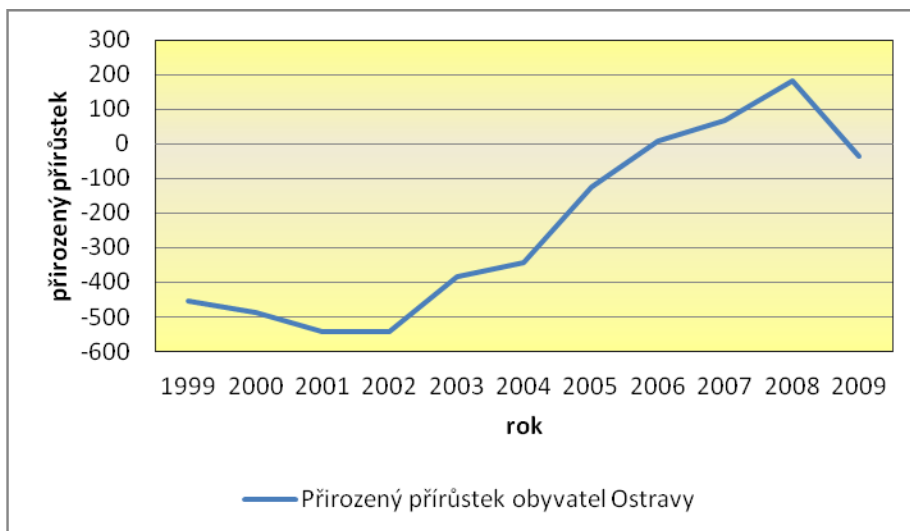
Přirozený přírůstek a migrační saldo

Do roku 2008 zaznamenáváme vzrůst přirozeného přírůstku ze záporných hodnot (v roce 1999 byla hodnota - 453) až do hodnoty + 182. V roce 2009 došlo opět ke snížení přirozeného přírůstku na hodnotu -38. Znamená to, že počet živě narozených je nižší než počet zemřelých a ve městě dochází k přirozenému úbytku obyvatel.

Následující graf č. 3.4 zobrazuje vývoj přirozeného přírůstku obyvatel města Ostravy v období let 1999 – 2009.

Graf č. 3.3: Vývoj přirozeného přírůstku obyvatel města Ostrava v období let 1999 – 2009¹.

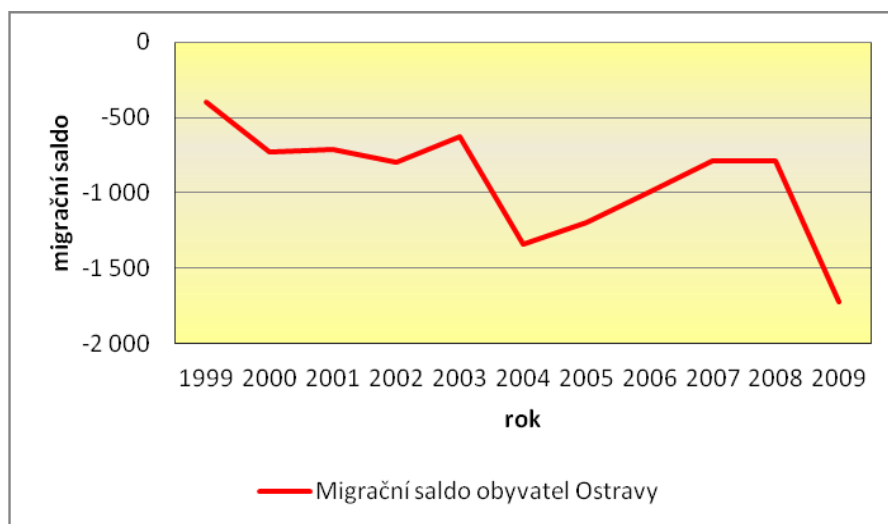
Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 1999-2009; vlastní zpracování

Z dlouhodobého pohledu má negativní podíl na vývoji počtu obyvatel ve městě Ostrava migrační úbytek (více obyvatel se z města vystěhuje, než přistěhuje). Ostrava má migrační saldo trvale záporné v průběhu sledovaných let 1999 až 2009.

V roce 2004 došlo k zastavení prohlubujícího se záporného migračního salda (hodnota - 1 342) a rozdíl přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel se pomalu snižoval až do roku 2008, jehož hodnota v daném roce činila - 789. Z důvodu nepříznivé ekonomické situace, ale i zhoršující se situaci s městským ovzduším, výrazně poklesla záporná hodnota migračního salda v roce 2009 až na hodnotu - 1 723. Následující graf č. 3.5 zobrazuje vývoj migračního salda obyvatel města Ostrava v období let 1999 – 2009.

¹ Pro vyhodnocení průběhu vývoje přírůstku obyvatel města Ostrava v období let 1999 - 2009 byl použit vzorec: $\text{reálný přirozený přírůstek} = (\text{absolutní přirozený přírůstek} \times 1000) / \text{počet obyvatel}$.

Graf č. 3.4: Vývoj migračního salda obyvatel města Ostrava v období let 1999 – 2009².

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 1999-2009; vlastní zpracování

3.3 Ekonomické a vybrané sociální charakteristiky města Ostravy

Podnikatelská aktivita

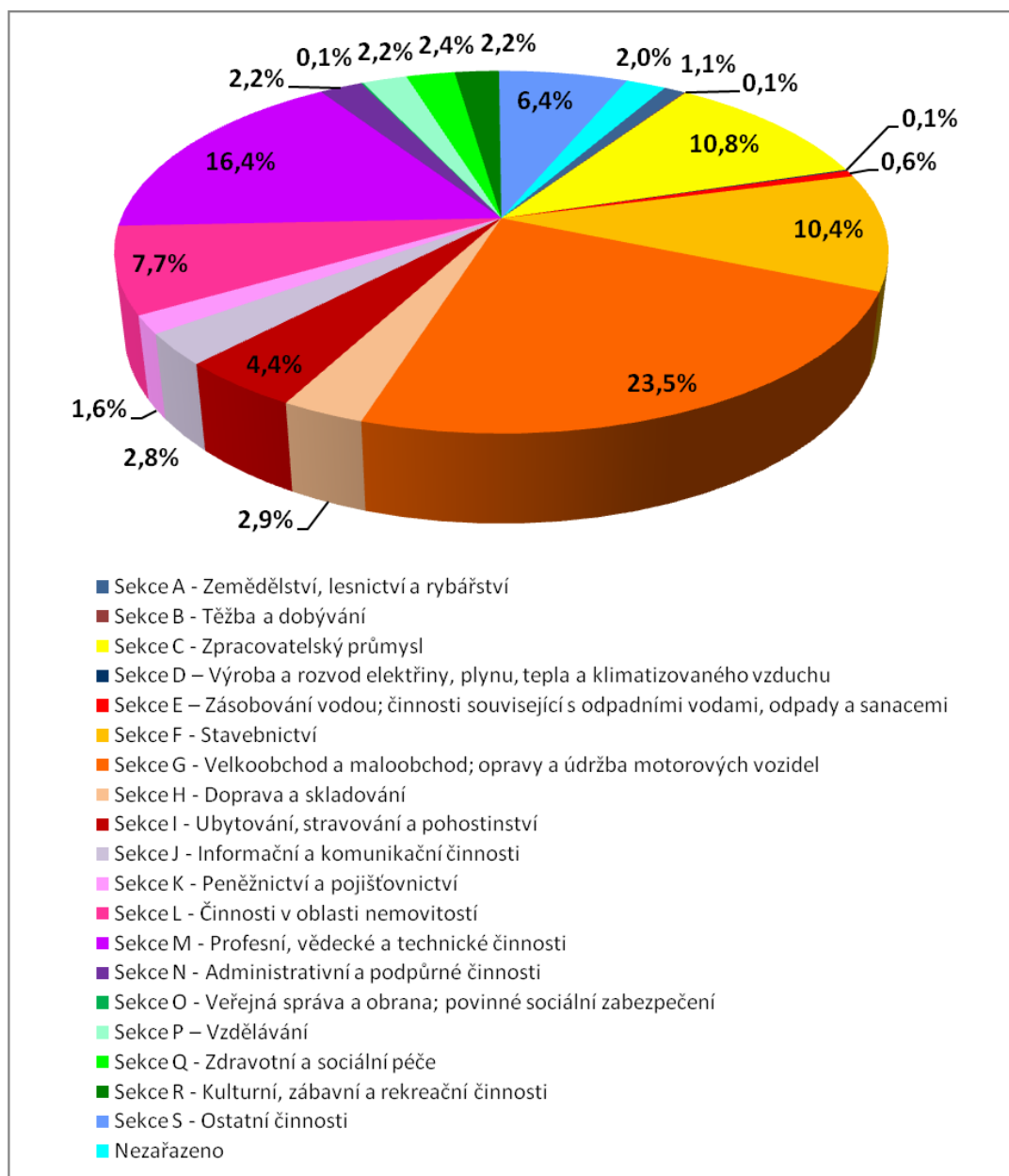
Z pohledu struktury podnikatelských subjektů lze konstatovat, že ve městě Ostrava působí nejvíce subjektů v odvětví *Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel* (23,5 %). Druhým nejpočetnějším odvětvím jsou *Profesní, vědecké a technické činnosti* (16,4 %), poté oblast *Zpracovatelský průmysl* (10,8 %) a *Stavebnictví* (10,4 %). Struktura podnikatelských subjektů Ostravy do značné míry vypovídá o silné pozici průmyslu ve městě. Avšak na rozdíl od těžkého průmyslu, který byl v minulosti stěžejním, se v současné době v Ostravě rozvíjí mnohem progresivnější průmyslová odvětví. Proto se také ve městě daří úspěšně rozvíjet nové investiční aktivity, ať již v průmyslové zóně Ostrava-Hrabová, nebo v okolí mezinárodního Letiště Leoše Janáčka

² Pro vyhodnocení průběhu vývoje migračního salda města Ostrava v období let 1999 - 2009 byl použit vzorec: *reálné migrační saldo* = (absolutní migrační saldo x 1000) / počet obyvatel.

v Mošnově. Také rozvoj vědy a výzkumu a s ním spojená výstavba Vědecko-technologického parku v Ostravě-Porubě je důkazem nového pozitivního ekonomického rozvoje ve městě.

Další odvětví, jež spadají do této kategorie a vykazují vysoký počet podnikatelských subjektů, tedy *Velkoobchod a maloobchod*, ovlivňuje vysoká kupní síla obyvatel Ostravy a s ní rostoucí výstavba sítí obchodních komplexů (hypermarkety, supermarkety), které byly v posledních letech na území vystavěny. S rostoucí kupní silou roste i podíl konzumní společnosti, a proto patří odvětví obchodu k dalším významným zaměstnavatelům v této oblasti. Následující graf č. 3.6 znázorňuje procentuální vyjádření struktury podnikatelských subjektů ve městě Ostrava za rok 2010.

Graf č. 3.5: Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE) na území města Ostrava v roce 2010.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2010; vlastní zpracování

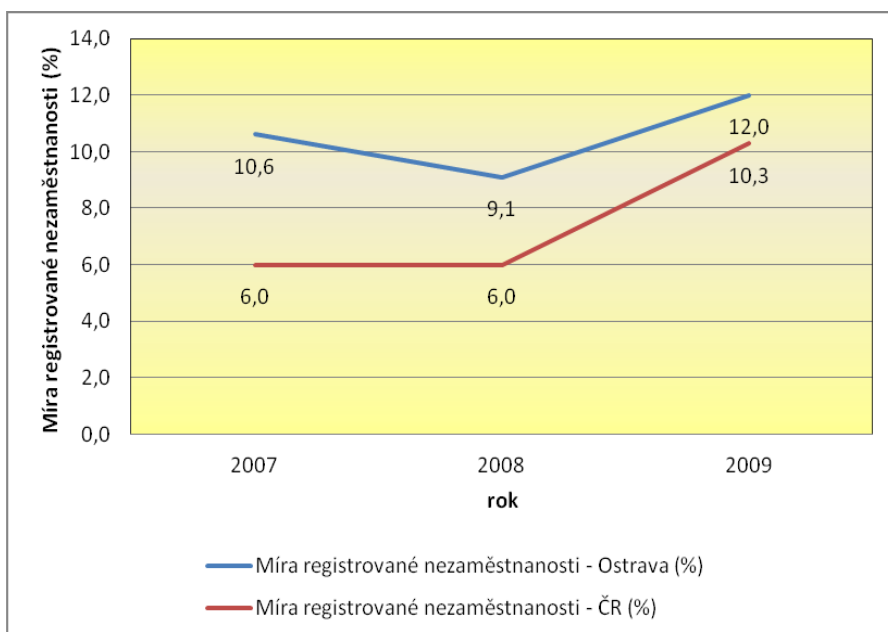
Vývoj nezaměstnanosti města Ostrava

V prvním sledovaném roce, tedy v roce 2006, dosahovala průměrná míra nezaměstnanosti 10,6 %, v roce 2007 došlo k poklesu nezaměstnanosti o 1,5 %. V důsledku hospodářské recese se v roce 2009 zvýšila míra nezaměstnanosti o 2,9 % (hodnota 12 %). Vývoj míry nezaměstnanosti v tomto roce byl totožný s vývojem nezaměstnanosti v celé ČR, kdy průměrná hodnota činila 10,3 %. Obecně lze konstatovat, že současná, nebo možno říci, že již proběhlá hospodářská recese má negativní dopad

především na oblasti, kde se koncentruje pouze určitý druh průmyslového odvětví. Ostrava patří spíše k místům s jednostranným průmyslovým zaměřením.

Jelikož je diplomová práce zaměřena na rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě, je žádoucí zmínit fakt, že právě kreativní průmysl může přispět k tvorbě nových pracovních míst a kompenzovat tak alespoň z části zánik pracovních míst v tradičních odvětvích. Restrukturalizace v Ostravě na všech úrovních napomohla k diferenciaci životních stylů, které byly dříve značně homogenní, což se projevuje především v samotné produkci v kreativním průmyslu (divadla, hudební kluby apod.), ale také ve zvýšené poptávce po různorodých produktech kreativního průmyslu. Tradiční firmy na území města jsou nuceny zvyšovat přidanou hodnotu výrobků podniků, např. prostřednictvím designu, ať již průmyslového či textilního. Na městské (urbánní) úrovni představuje právě kreativní průmysl jeden z nositelů regenerace urbánních prostor či ekonomiky, a kulturní a umělecká kreativita může stimulovat další ekonomický růst regionu.

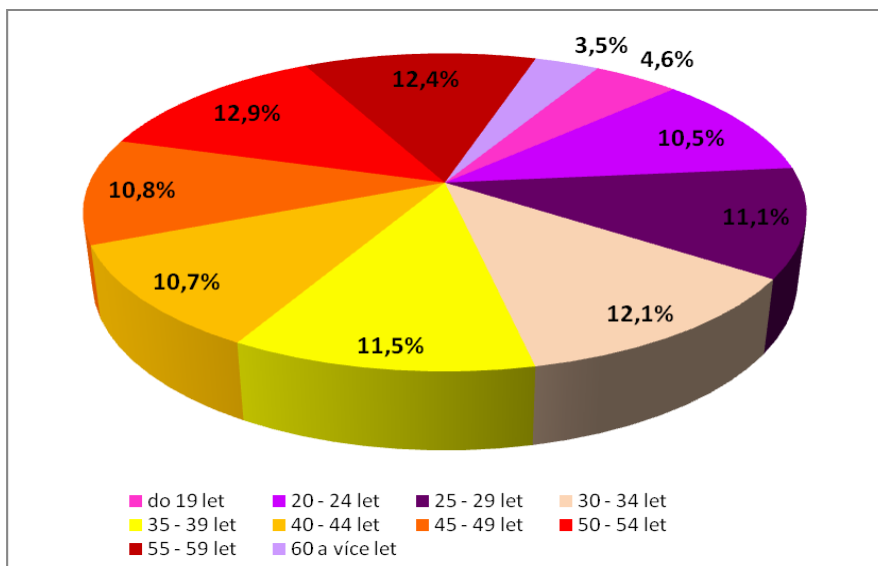
Graf č. 3.6: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti města Ostrava v letech 2007 – 2009.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2007-2009; vlastní zpracování

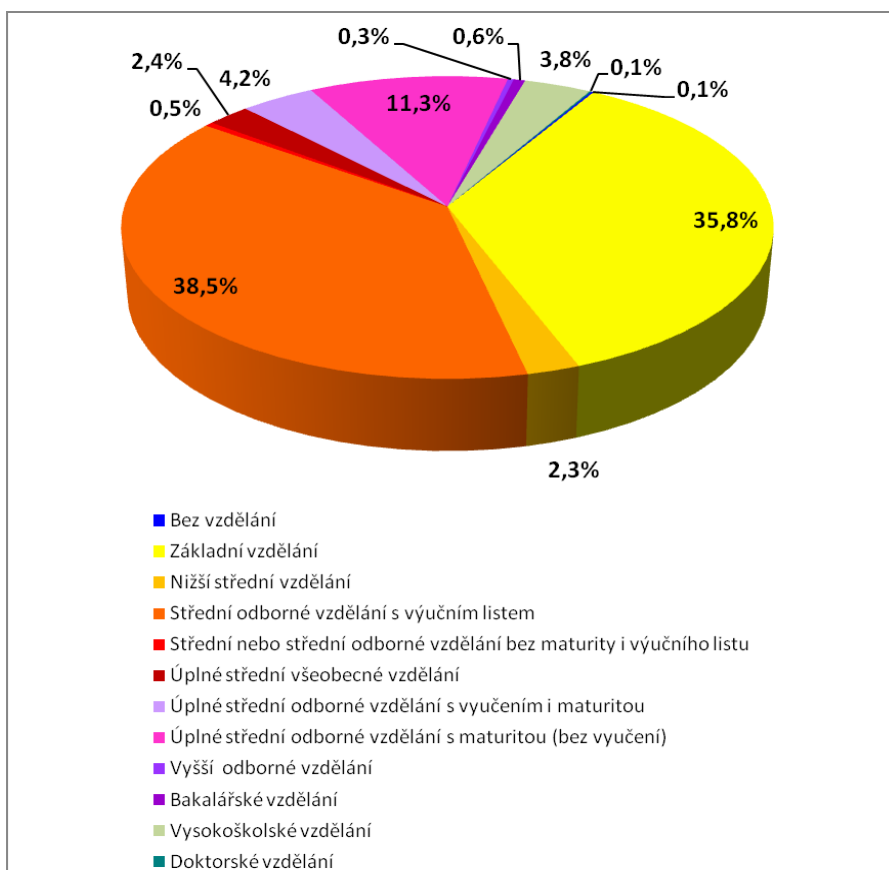
Věkové rozložení uchazečů o práci ve městě Ostrava je rovnoměrné. Nejméně uchazečů hledajících práci je ve věkové skupině do 19 let a nad 60 let. Jednotlivé zastoupení věkových skupin je znázorněno v následujícím grafu č. 3.8. Zatímco výrazné rozdíly můžeme sledovat v dosaženém vzdělání uchazečů o práci viz graf č. 3.9. Nejvíce uchazečů o práci dosahuje základního (35,8 %), nižšího (2,3 %) nebo středního odborného vzdělání s výučním listem (38,5 %). V obou zmíněných případech, v otázce nezaměstnanosti, se jedná o celorepublikový trend.

Graf č. 3.7: Věkové rozložení uchazečů o práci ve městě Ostrava v roce 2009.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2009; vlastní zpracování

Graf č. 3.8: Uchazeči o práci dle vzdělání ve městě Ostrava v roce 2009.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2009; vlastní zpracování

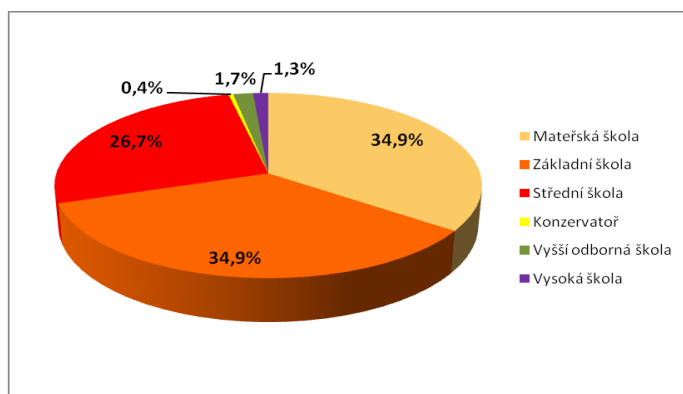
Kvalita života – školství

Na území města Ostrava se nachází celkem 81 mateřských škol, 81 základních škol a 62 středních škol. Budoucí umělci, ať již divadelníci, hudebníci, tanečníci či výtvarníci, mohou v Ostravě studovat na vyhlášené Janáčkově konzervatoři. Zájemci o vyšší odborné či vysokoškolské studium navštěvují jednu ze 4 vyšších odborných škol, nebo některou ze tří vysokých škol (Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ostravská Univerzita, Vysoká škola podnikání a.s.). Na začátku roku 2011 se začalo diskutovat o sloučení Vysoké školy báňské a Ostravské univerzity. V ČR by tak vznikla třetí největší univerzita, a Ostrava by se tak dostala na zajímavou pozici v rámci vysokoškolského vzdělávání na území naší země. V širším kontextu v návaznosti na Vědecko-technologický park by získala určitou prestiž i v oblasti vědy a výzkumu.

Pro rozvíjení výtvarných, hudebních, tanečních a dalších kreativních vlastností dětí slouží 11 základních uměleckých škol.

Pro rozvoj kreativního průmyslu v Ostravě je potřebné rozvíjet i obory z oblasti kulturního managementu. V současné době totiž dochází ke „kulturalizaci“ ekonomie a naopak „ekonomizaci“ kultury. Již v projektu Ostrava 2015 se objevily první zmínky o potřebě těchto specifických oborů. Konkrétně v rámci výstavby kulturního Klastru Černá louka má být vybudována střední a vysoká škola s tímto zaměřením. Zvyšování kvalifikace lidí z oblasti kulturního a městského managementu přispěje dalšímu rozvoji kreativního průmyslu v Ostravě, které se stanou přirozenou součástí města, přilákají nové investory a v neposlední řadě umožní změnit Ostravě tvář města postiženého industriální restrukturalizací.

Graf č. 3.9: Podíl škol podle typu na území města Ostrava ve školním roce 2009/2010.

Zdroj: Český statistický úřad, Databáze demografických údajů za obce ČR, 2009/2010; vlastní zpracování

3.4 Investiční příležitosti v Ostravě

V několika posledních letech zažívala Ostrava významný ekonomický boom a přísun nových investic do průmyslových zón, developmentu nebo budování nových hotelů. Zahraniční a domácí investoři využili lákavých nabídek investovat svůj kapitál do nově vybudovaných průmyslových zón. Významné společnosti jako PEGATRON (dříve ASUS Czech), SungWoo Hitech, ArcelorMittal, Siemens, Tieto, CTP Incest, a mnohé další si našly svou základnu právě ve městě Ostrava.

Na území města se nachází oblasti o výměře asi 15 % z celkové rozlohy města, které jsou dotčené bývalou průmyslovou činností tzv. „brownfields“. Dvě hlavní oblasti brownfields tvoří **Karolina** a **Dolní oblast Vítkovic**, jakožto pozůstatek zlaté éry Ostravy jako významného centra průmyslu. Dolní oblast Vítkovic má v současné době nového majitele, který rozhodne o budoucnosti území, a právě tato oblast má vysoký potenciál stát se místem rozvoje kreativního průmyslu. Rozvojové území **Ostrava-Hrušov** má spíše charakter sociálního brownfields. Diplomová práce se více zaměřuje na Dolní oblast Vítkovic (o lokalitě brownfields Dolní oblast Vítkovic bude dále pojednáváno v rámci navazující 4. kapitoly práce, *Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě*).

Mezi základní strategické rozvojové lokality města Ostravy patří Průmyslová zóna Ostrava-Hrabová a Průmyslová zóna Ostrava-Mošnov. Situované projekty v **Průmyslové zóně Ostrava-Hrabová** mají základní význam pro zvýšení ekonomické atraktivity města a zaměstnanosti v Ostravě. Celková rozloha infrastrukturně vybavené průmyslové zóny činí více než 110ha.

Průmyslová zóna Ostrava-Mošnov je jedinečnou investiční příležitostí pro investory mající zájem především o strategickou polohu v blízkosti mezinárodního letiště s možností napojení se na rychlostní a železniční síť. PZ Ostrava-Mošnov je akreditována pro zahraniční investice CzechInvest, a je rovněž podporována státem. Modernost, orientace na export a technický pokrok jsou základní atributy lákající investory k nejruznějším obchodním aktivitám.

Velice významným komplexem pro Ostravu je **Vědecko-technologický park** (dále jen Park) stejnojmenné společnosti Vědecko-technologický park Ostrava, a.s.. Park těží z výborné lokalizační pozice v bezprostřední blízkosti Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Dochází tak k propojení obchodních aktivit s prostředím vědeckého výzkumu a následné využití jeho výsledků v praxi. Akcionáři Parku jsou statutární město Ostrava, Agentura pro regionální rozvoj, a.s. a tři univerzity Moravskoslezského kraje –

výše zmíněná VŠB – TUO, Ostravská univerzita a Slezská univerzita Opava. [31,32,33]

4 Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě

Můžeme hovořit o Ostravě jako o městě, ve kterém se koncentruje kreativní průmysl? Otázka zní, zda je vůbec možné, aby se v bývalém průmyslovém městě, kde hornictví a hutnictví vytvářelo symbol tehdejšího života, rozvíjel nový druh průmyslu a natož ještě průmysl související s rozvojem kulturních aktivit a podporující kreativitu lidí?

Ostrava je „učebnicovým“ příkladem města, jež při přechodu k post-industriální společnosti prošlo řadou složitých hospodářských, sociálních a urbanistických proměn. Stejně jako jiná průmyslová města, musela se i Ostrava potýkat s následky své minulosti, především však s odchodem mladých, vzdělaných a kvalifikovaných lidí. Město tak opouštěli, ale stále opouštějí lidé, kteří by mohli něco změnit a učinit pro jeho nový rozvoj.

Pokud se budeme inspirovat jinými městy, které se musely vyrovnat s podobnou minulostí upadajícího monofunkčního průmyslového zaměření, zjistíme, že stejně jako v západní Evropě, např. v Lotrinsku, střední Anglii, jižní Belgii, Porúří byla základním zdrojem inovací pro restrukturalizaci města malá skupinka místních obyvatel s jasnou a promyšlenou vizí. Právě oblast kultury a kulturních aktivit v širokém slova smyslu hrála klíčovou úlohu pro nastartování budoucího vývoje v bývalých průmyslových městech. Rozvoj „kulturního průmyslu“ přinesl žádoucí zbrzdění odlivu kvalifikovaných, talentovaných mladých lidí, ale i možnost mimopracovního vyžití a rozvoj volnočasových aktivit. Avšak stejně tak, jako se museli lidé naučit zastávat nové pracovní pozice v oblasti kultury, museli se ostatní pracující vrstvy „naučit“ umět trávit svůj volný čas aktivně, při nejlepším kvalitním kulturním vyžití, jež slouží i k rozvoji osobnosti a duševního vlastnictví každého jedince.

V minulém roce se Ostrava pokusila nastartovat nový směr v ekonomickém vývoji města i života místních občanů, ale i lidí, kteří do města dojíždějí za prací či studiem. Ostrava vynaložila značné úsilí ve spojitosti s kandidaturou na „Evropské hlavní město kultury“. Město sice neobhájilo tolik očekávané vítězství, ale nastartovalo mnoho nových projektů, akcí a spoustu dalších aktivit, které se přímo podílejí na rozvoji kulturního života ve městě, a s trochou nadsázky můžeme konstatovat, že i na rozvoji kreativního průmyslu.

O základních principech projektu Evropské hlavní město kultury, srovnání jednotlivých přístupů města Plzeň a Ostravy ke kandidatuře pro rok 2015 a o vyhodnocení situace v obou městech po vyhlášení výsledků bude pojednávat následující podkapitola 4.1

Evropské hlavní město kultury – kandidatura 2015. Dále se v rámci třetí kapitoly práce bude autorka zabývat jedním z klíčových urbanistických projektů – kulturním klastrem „*Klastr Černá louka*“, jež může být považován za potencionální hnací „motor“ rozvoje kreativního průmyslu v Ostravě. Podkapitola, věnována kulturnímu klastru, nastíní plány, které by měly být uskutečněny a současnou realitu tohoto urbanistického projektu.

Na závěr třetí kapitoly budou uvedeny příklady projektů, kulturních nebo zábavních komplexů, které by mohly být považovány za lokality, kde se koncentruje kreativní průmysl v současné Ostravě. Pro vyhodnocení bude využito i odpovědí respondentů, kteří byli dotazováni v rámci diplomové práce na otázky související s rozvojem kreativního průmyslu v Ostravě (analýza těchto rozhovorů bude součástí samotné čtvrté kapitoly práce).

4.1 Evropské hlavní město kultury – kandidatura 2015

Základní myšlenkou samotného projektu Evropské hlavní město kultury (dále jen EHMK) je ochrana a rozvoj kulturního bohatství a rozmanitosti jednotlivých států, s cílem podpořit evropskou kulturní spolupráci. Projekt EHMK umožňuje také lepší vzájemné poznávání mezi občany Evropské unie, ale zároveň i sjednocuje Evropu při vyznávání společných kulturních hodnot. Vysvětlení pojmu EHMK dle Jose Manuela BARROSO: „*Evropská hlavní města kultury jsou důkazem, že kultura má hrát významnou roli v srdci našich politik udržitelného rozvoje, neboť jsou součástí dlouhodobého rozvoje evropských měst a jejich regionů. Podobně jsou zdrojem podnětů pro dynamiku, tvořivost, ale také začlenění do společnosti.*“ [19]

Původně se projekt nazýval pouze *Evropské město kultury* (dále jen EMK) a byl zahájen v roce 1985 Radou ministrů na základě iniciativy řecké ministryně kultury Meliny Mercouri. Později v roce 1999 byl přejmenován na současné *Evropské hlavní město kultury* a patří mezi nejúspěšnější projekty v rámci EU. Titul EHMK je udělován městům na dobu jednoho roku.

Stěžejním pilířem samotné kandidatury projektu EHMK je přihláška potenciálního ucházejícího se města, ve které dané město připraví program kulturních akcí, při nichž představí své historické a kulturní dědictví. Výherní evropská hlavní města kultury se navíc snaží sdružovat i s ostatními kulturními činiteli z jiných evropských zemí. Projekt EHMK má značně pozitivní dopad na upevnění kulturního a sociálně ekonomického života

v daném městě. Především po roce 2004, na základě nových studií, je získání titulu EHK považováno jako podnět ke kulturnímu vývoji a změnám v daném městě.

Do roku 2004 byla Evropská hlavní města kultury vybírána na základě jednomyslného souhlasu všech členských států EU, Evropská komise pak přidělovala každý rok vybranému městu dotaci. V současné době se titul EHK uděluje dvěma městům dvou členských zemí EU. Oprávněným orgánem k udělování titulu EHK je Rada ministrů EU na základě doporučení Evropské komise, která bere v úvahu stanovisko Parlamentu a speciální poroty sestavené vybranými osobnostmi ze soutěžních a mimosoutěžních členských států EU. [18,28]

Oceněná města titulem EHK zvyšují svoji popularitu v rámci Evropy, popř. celého světa, profitují z růstu turistického ruchu, ale i investičních pobídek, které městům umožňují stát se známějším a viditelnějším bodem na kulturní mapě Evropy. Samozřejmě je každý projekt EHK finančně, ale i obsahově velmi náročný. Předpokládá se vždy aktivní účast samotného státu, výherního města, ale i soukromých zainteresovaných subjektů. Koncepce každého projektu se vždy potýká s řadou limitujících faktorů, ať tou jsou výchozí podmínky, čas, finanční a organizační prostory. Doposud byly titulem EHK (resp. EMK) oceněna následující města, která jsou chronologicky seřazena v tab. č. 4.1 a č. 4.2:

Tab. č. 4.1: Oceněná města titulem EHK od roku 1985 do roku 1999.

Rok EMK	Město	Země
1985	Athény	Řecko
1986	Florence	Itálie
1987	Amsterdam	Nizozemí
1988	Berlín	Německo
1989	Paříž	Francie
1990	Glasgow	Skotsko
1991	Dublin	Irsko
1992	Madrid	Španělsko
1993	Antverpy	Belgie
1994	Lisabon	Portugalsko
1995	Lucemburk	Lucembursko
1996	Kodaň	Dánsko
1997	Soluň	Řecko
1998	Stockholm	Švédsko
1999	Výmar	Německo

Zdroj: Portál Wikipedie, http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A9_hlavn%C3%AD_m%C4%9Bsto_kultury; vlastní zpracování.

Tab. č. 4.2: Oceněná města titulem EHMK od roku 1999 do roku 2015.

Rok EHMK	Město	Země
2000	9 měst*	* viz POZN.
2001	Rotterdam a Porto	Nizozemsko a Portugalsko
2002	Bruggy a Salamanca	Belgie a Španělsko
2003	Graz	Rakousko
2004	Janov a Lille	Itálie a Francie
2005	Cork	Irsko
2006	Patras	Řecko
2007	Lucemburk a Sibiu	Lucembursko a Rumunsko
2008	Liverpool a Stavanger	VB a Norsko
2009	Linz a Vilnius	Rakousko a Litva
2010	Essen, Pésc a Istanbul	Německo, Maďarsko a Turecko
2011	Tallin a Turku	Estonsko a Finsko
2012	Guimarães a Maribor	Portugalsko a Slovinsko
2013	Marseille a Košice	Francie a Slovensko
2014	Umeå a Riga	Švédsko a Lotyšsko
2015	Plzeň a Mons	ČR a Belgie

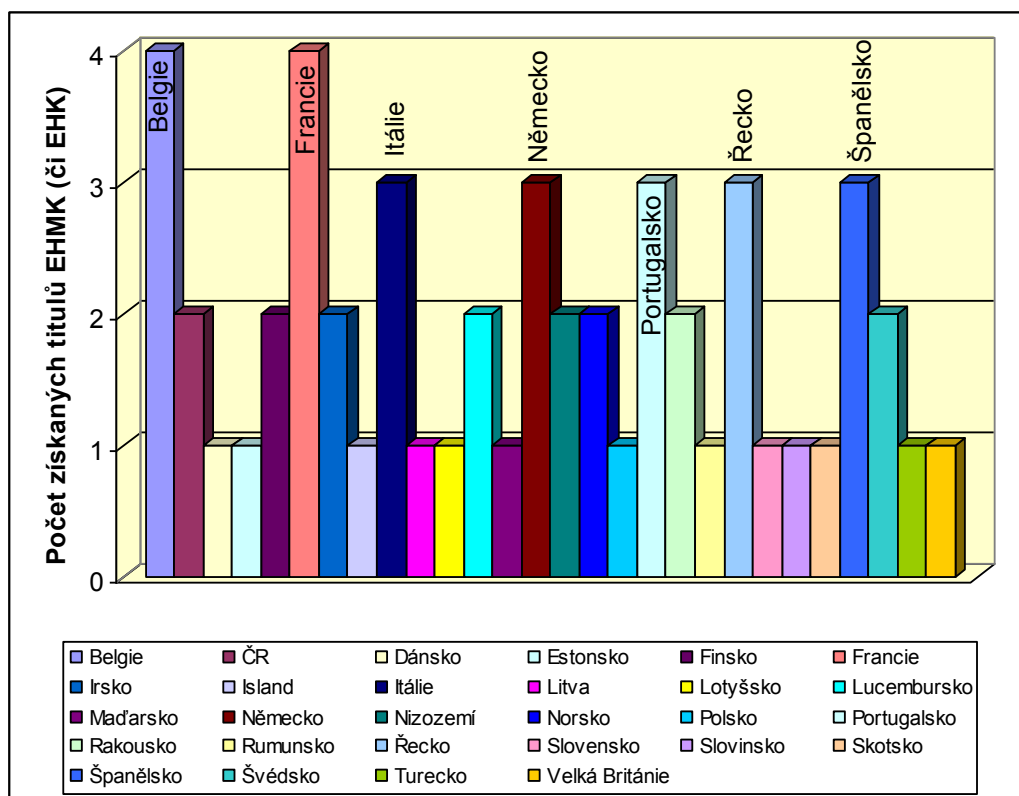
Zdroj: Portál Wikipedie, http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A9_hlavn%C3%AD_m%C4%B8sto_kultury;
vlastní zpracování.

POZN. Avignon (Francie), Bergen (Norsko), Bologna (Itálie), Brusel (Belgie), Helsinky (Finsko), Krakow (Polsko), Praha (ČR), Reykjavík (Island), Santiago de Compostela (Španělsko).

Od počátku projektu Evropské hlavní město kultury se pod tímto titulem vystřídalo již několik evropských měst. Celkem získalo toto prestižní ocenění 52 měst z 28 států (mezi oceněnými městy bylo i mimoevropské město Istanbul, hlavní město Turecka, v roce 2010). Ze států Belgie a Francie byly oceněny již 4 města, prozatím nejvyšší počet oceněných měst v rámci jednoho státu. Itálie, Německo, Portugalsko, Řecko a Španělsko získaly ocenění u tří svých měst. Česká republika se může po minulém roce pyšnit již dvěma získanými tituly EHMK. Poprvé získala titul Praha v roce 2000, výjimečně společně s dalšími osmi městy. V roce 2015 bude Evropským hlavním městem kultury Plzeň, která usilovala o získání titulu společně s Ostravou, a belgické město Mons. Z našich hraničních sousedů bude v roce 2013 EHMK slovenské město Košice, společně s francouzským přímořským městem Marseille.

Pro lepší přehlednost je níže uveden sloupcový graf č. 4.1, který znázorňuje jednotlivé státy s celkovým počtem oceněných měst tituly EMK či EHMK od roku 1985 do roku 2011.

Graf č. 4.1: Podíl počtu oceněných měst titulem EMK či EHMK v jednotlivých státech EU od roku 1985 do roku 2011.

Zdroj: Portál Wikipedie, http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A9_hlavn%C3%AD_m%C4%9Bsto_kultury; vlastní zpracování.

4.2 Srovnání projektů ke kandidatuře EHMK 2015 – Ostrava a Plzeň

Samotnému „boji“ o získání titulu *Evropské hlavní město kultury* mezi městy Ostrava a Plzeň předcházela řada jednání na straně EU, i samotné ČR. Již 24. října 2006 byla Česká republika oprávněna podniknout kroky k uspořádání soutěže měst o titul EHMK na základě rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, o zavedení akce Společenství na podporu projektu EHMK pro rok 2007 a 2009. Řídícím orgánem pro ČR bylo Ministerstvo kultury. Ministr kultury schválil v lednu 2009 postup realizace projektu ČR jakožto stanovující jednacím řád soutěže.

Dle **Zprávy z konečného výběru EHK pro rok 2015 v ČR** jsou povinnosti Ministerstva kultury v průběhu celé soutěže charakterizovány následovně: Ve smyslu Rozhodnutí a v souladu s jednacím řádem odpovídá Ministerstvo kultury za organizaci celostátní soutěže, za jmenování národních expertů do výběrové komise, za uspořádání prvního a druhého kola výběrového řízení a za koordinaci návštěv členů výběrové komise v městech v užším výběru. Ministerstvo kultury také zajišťuje průběžný kontakt s Evropskou komisí.

V září 2009 byla ministrem kultury ustanovena výběrová komise pro ČR, která vybírala z tří ucházejících se měst, jenž se přihlásily do stanového termínu, tedy do 31. října 2009. V prvním výběrovém kole se rozhodovalo mezi městy Hradec Králové, Ostrava a Plzeň. Začátkem prosince 2009 bylo rozhodnuto ve prospěch měst Ostrava a Plzeň. Samotné vyhlášení výsledků proběhlo až 8. září 2010, přičemž o vítězném městě z druhé členské země EU, která byla do soutěže vybrána, bylo rozhodnuto již v únoru 2010. Druhým vítězným městem se stalo město Mons z Belgie.

Vyhodnocení vítězného města EHK 2015

Výběrová komise zvolena pro kandidaturu EHK pro rok 2015 ocenila vysoce profesionální přístup a velké úsilí, jež vynaložila obě česká města v průběhu celé soutěže. Samotná kandidatura je považována jako příležitost k rozvoji kulturního života a k využití kultury jako důležité součásti místního rozvoje. Obě města měla individuální přístup ke svým projektům. Plzeň, na rozdíl od Ostravy, dosáhla rovnováhy mezi předloženými kulturními projekty plánovanými na rok 2015 a regenerací města. Ostrava se spíše zaměřila na dlouhodobé urbanistické a architektonické projekty, s vysokými ambicemi a s cílem transformovat město se stávající průmyslovou infrastrukturou, v nové kulturní prostory.

Hodnocení komise se opíralo o základní cíle a kritéria titulu EHK v souladu s Rozhodnutím, o kterém bylo pojednáváno výše. Stěžejní kritéria pro získání titulu EHK jsou „evropský rozměr“ a „město a občané“. Komise rovněž pečlivě zvažovala, do jaké míry jsou předložené projekty uskutečnitelné a reálné v daném časovém horizontu 4 let (do začátku roku 2015). Udělení titulu „Evropské hlavní město kultury“ navíc vychází i z předpokladu, že přínosy nebudou pouze na úrovni daného města, či státu, ale přínosy budou evropských rozměrů. Na základě všech těchto faktů, ale i jednotlivých předložených projektů, výběrová komise 8. září 2010 jmenovala Evropským hlavním městem kultury pro

rok 2015 město Plzeň. Udělení ceny Meliny Mercouri Evropskou komisí není dáno automaticky pouze vítězstvím v soutěži. Vítězné město si musí ceny zasloužit tím, že splní všechny závazky obsažené v projektu a bude mimo jiné respektovat připomínky výběrové komise a monitorovacího výboru. [21,22]

Pozitivní prvky projektu Plzně oproti projektu Ostravy zaznamenané výběrovou komisí:

- relevance a tvořivost prezentace;
- schopnost delegace poskytnout jasné a konkrétní odpovědi na položené otázky;
- vize pro kulturní strategii;
- pochopení evropského rozměru jakožto neodmyslitelné součásti projektu EHMK;
- politický závazek ze strany primátora města a všech místních úřadů zapojených do projektu bez ohledu na politickou příslušnost;
- spolehlivé řízení zapojující lidi se zřetelnými vůdčími schopnostmi, zkušenostmi v kulturní oblasti a/nebo jinými náležitými schopnostmi;
- vysoce kvalitní, vyvážený program se správným pochopením koncepce akce a požadavků na EHMK;
- v současné době již dobře vybudované evropské vazby a kontakty;
- jasný a realistický rozpočet;
- otevřenost strategie projektu.

Avšak i přesto, že Ostrava titul nezískala, může profitovat z práce, jež byla vynaložena v průběhu celé soutěže a pokusit se tak nastartovat rozvoj města přes kulturu. Výběrová komise samozřejmě ocenila i určité pozitivní prvky projektu města Ostravy, konkrétně:

- ambice urbanistických a architektonických projektů prezentovaných v průběhu návštěvy a prezentace;
- schopnost mobilizovat finanční prostředky a politickou podporu;
- realizovatelnost ústřední části projektu i bez titulu EHMK.

Samotné vítězství Plzně vzbudilo v Ostravě zjevné zklamání, ať již ze strany členů projektového týmu, tak i místních obyvatel. Ještě dlouho po 8. září 2010 vyplývaly na povrch médií zprávy o možném zpochybňování výsledků soutěže „zhrzenou Ostravou“. Byly otištěny i komentáře hlavních představitelů projektu „Ostrava 2015“, které oponovaly

nedostatečnému zájmu o kulturu, ale spíše o evropské směrnice ze strany výběrové komise, či dokonce možný nezáměr o projekt či nedostatečné prostudování projektu.

Nyní je již jisté, především po zveřejnění závěrečné Zprávy z konečného výběru dané výběrové komise pro udělení titulu EHMK pro rok 2015, kdo jak hlasoval, co bylo vnímáno pozitivně, či negativně v předkládaných projektech apod. Možná, že si byla Ostrava opravdu až příliš jistá svým vítězstvím. Možná, že měla dostat šanci a získat titul EHMK 2015. Momentálně je ovšem více podstatné, aby Ostrava splnila své závazky, aspoň většinu z nich, a pokračovala intenzivně ve své iniciativě a realizaci vybraných projektů. I když nemá titul EHMK, městem kultury v evropském měřítku se může stát bez titulu. A právě v současnosti, i blízké budoucnosti se ukáže, zda je Ostrava skutečně tím městem, které se prezentovalo v průběhu celé soutěže, či se jednalo pouze o smyšlenku nejasných představ a fantazijních nerealistických vizí.

4.3 Klastř Černá louka

Jedním z klíčových výstupů soutěžního projektu Ostrava 2015 pro kandidaturu na EHMK 2015, byl architektonický záměr vybudování kulturního klastru na území dnešního výstaviště na Černé louce. Smyslem Klastru Černá louka (dále jen klastř) je vytvoření místa, který se nese v duchu motta celého projektu, tedy vytvořit místo pro šťastný život, místo podporující tvořivou práci a kreativitu.

Základní principy Klastru Černá louka:

- Multifunkční urbanistický celek navazující na centrum města Ostravy a další rozvojové zóny města (Nová Karolina, Dolní oblast Vítkovic).
- Paralelní rozvoj urbanisticko-architektonických projektů v bezprostřední blízkosti klastru – revitalizace řeky Ostravice, revitalizace Komenských sadů.
- Integrace stávajících budov na území Černé louky.
- Rekonstrukce nevyužitých a doplnění nových užitečných staveb vzdělávací a kulturní infrastruktury a bydlení.
- Celodenní funkční využití klastru pro širokou veřejnost => zabránění vzniku kulturního „ghetta“, nebo sociální výlučnosti.
- Architektonické a urbanistické řešení nových budov klastru odpovídá požadavkům 21. století => velikostní úměrnost, energetická nenáročnost, udržitelnost, použití nových moderních materiálů, nezmenšení stávající zelené plochy na území Černé louky.

- Samotný klastr jako celek bude dominantou daného území, nikoliv jádrové stavby jako např. kunsthalle či koncertní budova.
- V případě nepříznivé ekonomické situace, lze výstavbu jednotlivých staveb rozložit do několika let.

Projekt Klastr Černá louka pozitivně doplňuje strategický záměr statutárního města posílit městské centrum. Role městského centra byla výrazně oslabena rozvojem výstavby nákupních center, které významně ovlivnily charakter centra, nejenom úbytkem nezastavěné plochy, ale i zeleně. Současná konzumní společnost sice může díky těmto nákupním centrům uspokojovat své potřeby spojené s nákupy, ale nerozvíjí již své duševní vlastnictví. I z tohoto důvodu je víc než potřebné vybudovat v centru Ostravy komplex jako je např. kulturní klastr, a vzbudit tak v lidech nové zájmy, především však zájem o sebe sama a okolí, v kterém žijí, a v kterém budou chtít žít budoucí generace.

Klastr Černá louka „kopíruje“ současný trend v západní Evropě, kdy se městská centra znovu stávají místy vhodnými pro život a práci v kontextu širšího procesu socioekonomické restrukturalizace. „Kreativní“ atmosféra městského centra, jež vznikne po vybudování klastru, přinese profit i jiným ekonomickým sektorům. Právě kreativní odvětví se z velké části podílejí na vytváření atraktivní městské atmosféry a posílení image.

Lokalita Černé louky je dopravně dobře dostupná, což je nezbytný předpoklad pro hlavní aktivity klastru orientované na publikum. Z funkčního hlediska klastr doplní stávající strukturu kreativních firem a přispěje k silnější prostorové koncentraci firem, z čehož plynou další pozitivní efekty. Důraz by měl být kladen především na místní malé a střední podniky. Pro budoucí investory je důležité vytvořit atraktivní zázemí pro kvalitní a efektivní marketing. [23]

Kulturní infrastruktura klastru

V současné době neexistuje v Ostravě dominující odvětví kreativního průmyslu s dlouhou tradicí. Klastr Černá louka by měl mít multifunkční povahu kombinující hudbu, umění, zábavu, sport a další volnočasové aktivity. Veřejné prostory klastru budou sloužit pro výměnu informací a znalostí obohacující všechny aktéry klastru.

Zcela nově by měly být vybudovány budovy koncertního domu a městské galerie (Kunsthalle), současný pavilon G na Výstavišti by měl být přestavěn na „Music Pavilion“,

dále by měla být postavená nová mateřská, základní a střední škola, nové rezidenční budovy a budova kreativního inkubátoru spojená se školou kulturního managementu. Divadlo loutek je již v současné době doplněno o novou přístavbu. Také by měly být zrekonstruovány, doplněny, či nově vybudovány kulturní instituce, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti Slezskostravského hradu, výstavního pavilonu a Divadla loutek. Všechny budovy by měly mít architektonický zajímavý design, který však bude v souladu s nejbližším okolím, a budou tak funkčně, ale i urbánně vytvářet přirozený komplex s plynulou provázaností na samotné centrum města.

Konečnou podobu prostor kulturního klastru umocní všudypřítomná vzrostlá zeleň v návaznosti na novou cyklostezku, pěší stezku a dalšími místy k odpočinku a relaxaci na revitalizovaných březích řeky Ostravice.

V současné době probíhají jednání zástupců města o budoucnosti Klastru Černá louka. Zatím tedy není jisté, zda bude klaster vybudován v jeho navrhované podobě, nebo město od tohoto jedinečného kreativního projektu ustoupí. O jasnějším výsledku jednání by měla být odborná, ale i laická veřejnost informována v závěru měsíce dubna 2011. [23]

4.4 Prostorová koncentrace kreativního průmyslu v Ostravě

V současné době můžeme spíše spekulovat o místech, které bychom mohli považovat za místa s koncentrací kreativního průmyslu. Jelikož je samotný pojem předmětem mnoha laických, ale i vědeckých diskuzí, stejně tak je i diskutabilní, zda lze považovat daný subjekt, danou ulici, či danou akci za součást kreativního průmyslu v tak specifickém a různorodém městě jako je Ostrava.

Pro vypracování této části kapitoly bude využito poznatků, kterých bylo dosaženo v rámci polostrukturovaných rozhovorů s vybranými respondenty (nejednalo se o experty/ky na problematiku kreativního průmyslu). Konkrétně bude využito informací, které respondenti uvedli v otázce, ve které byli dotazováni, zda si myslí, že ve městě Ostravě již v současné době existují místa, která bychom mohli považovat za kulturní klustry. Označení kulturní či kreativní klaster bývá v některých literaturách považován za synonymum. Pro další vysvětlení bude používán jednotně pojem kulturní klaster, také i vzhledem k výše probíranému tématu „Kulturní Klaster Černá louka“. Územní a architektonické návrhy Klastru Černá louka viz Přílohy.

Základní charakteristika vybraných subjektů - potenciální kulturní klastry

➤ Stodolní ulice

Stodolní ulice, nacházející se v centru Ostravy, se proslavila velkým množstvím barů, restaurací a klubů, které jsou navštěvovány různými věkovými skupinami a národnostmi. Díky vzrůstající návštěvnosti Stodolní ulice, která je považována za jakýsi fenomén města, byla dokonce vybudována nová vlaková zastávka s názvem Ostrava – Stodolní.

➤ Fiducia - mikroklastr

Fiducia je jedním z největších moravských antikvariátů. Na prodejní ploše 100 m² nabízí bohatý výběr kvalitní beletrie a poezie, knihy o přírodě, filozofii, historii, umění, dále dobrodružnou literaturu, bibliofilie, obálky a avantgardu, staré tisky, pohlednice, průvodce, mapy, atlasy, fotopublikace a další knihy různých žánrů. V prostorách se také nachází galerie DOLE (80 m²) zaměřená na současné výtvarné umění a galerie Fiducia (50 m²), která se jako jedna z mála v České republice specializuje na fotografické výstavy.

➤ Centrum kultury a vzdělávání

Ostravské Centrum kultury a vzdělávání dnes zahrnuje několik samostatných středisek, jež se nacházejí v městském obvodu Moravské Ostravy a Přívozu. Každé z nich má jiné zaměření a nabízí zájemcům desítky různých kulturních a vzdělávacích programů a kurzů. Součástí centra jsou Kulturní dům Gama, Výstavní síň Sokolská 26, klub Parník a klub Atlantik se svými specifickými programy a Minikino Kavárna představující převážně divácky náročnější filmy, jež navštěvují většinou studenti ostravských středních a vysokých škol.

➤ Dům kultury Akord Ostrava - Zábřeh

Dům kultury Akord připravuje pestrou škálu kulturního a společenského vyžití pro všechny věkové kategorie. Nabízí divadla, koncerty, plesy, klubové pořady, pohádky a výstavy. Nedílnou součástí nabídky jsou pohybové aktivity a vzdělávací kurzy, především jazykové a hudební. Zajišťuje komplexní služby v podobě pronájmu zmodernizovaných sálů a salonků pro pořádání školení, kongresů, výběrových řízení, prezentací a také společenských a kulturních akcí na klíč. Disponuje prostory s kapacitou

10 - 500 osob. Vhodným propojením jednotlivých sálů lze kapacitu rozšířit až na 1000 osob.

Přímo v domě kultury se nachází Hotel Akord *** a Restaurace Akord. Nová odpočinková zóna v Letní zahradě Akord láká svými herními prvky pro děti, petanquovým hřištěm, ruskými kuželkami a letním kulturním festivalem. V bezprostřední blízkosti se nachází oddechová zóna Bělský les a Vodní areál Jih.

➤ **Kulturní zařízení Ostravy – jih: Kino LUNA – Dům kultury Akord – Komorní klub – K-TRIO**

Kino Luna, Dům kultury Akord, Komorní klub a K-TRIO – čtyři relativně samostatně fungující kulturní instituce, ale díky jejich vzájemné prostorové blízkosti vytváří určitý komplex, který by již sám o sobě mohl být považován za kulturní klastr.

➤ **Dům kultury města Ostravy**

Dům kultury města Ostravy patří k největším kulturním zařízením ve městě, v němž mimo jiné našla své stálé sídlo Janáčkova filharmonie Ostrava. Sídlí zde kino Art, v divadelním sále pravidelně hostují přední divadelní soubory z celé České republiky. Nachází se zde i největší koncertní sál v Ostravě, proto se v Domě kultury města Ostravy již několik desítek let odehrává hlavní část programu Mezinárodního hudebního festivalu Janáčkův máj a Mezinárodní soutěž velkých dechových orchestrů. Uvádějí se zde abonentní koncerty Janáčkovy filharmonie, ale i vystoupení četných hostujících hudebních interpretů, koncerty populárních skupin, pořady pro děti. Pořádají se zde společenské akce, plesy a zábavné akce, odborné vědecké konference a setkání, vzdělávací kurzy i výstavy.

➤ **Dolní oblast Vítkovic**

Dolní oblast Vítkovic je národní kulturní památka nacházející se poblíž centra Ostravy v městské části Vítkovice. Zahrnuje rozsáhlý industriální areál Vítkovických železáren s unikátním souborem industriální architektury. Souboru tří na sebe navazujících celků – černouhelného dolu, koksovny a vysokopecního provozu – se také říká Ostravské

Hradčany. Oblast je zapsána v seznamu Evropského kulturního dědictví a aspiruje na zapsání do seznamu světového dědictví UNESCO.

Jedná se o technologicky velmi výjimečný uzavřený montánní klastr, jenž spojuje v jednom celku produkční řetězec od těžby uhlí, výroby koksu, elektrické energie až po produkci železa. Dolní oblast Vítkovic patří k výrazným komponentům celkové image Ostravy.

V současné době se již začalo pracovat na prvních změnách související s reaktivací celé oblasti. V prvotní fázi reaktivace Dolní oblasti Vítkovic by měly být zrealizovány následující tři projekty:

- Funkční rekonverze objektu Energetické ústředny na interaktivní muzeum „Svět techniky“ se zachováním historického vybavení.
- Přestavba bývalého plynojemu na společenské a kongresové centrum s velkokapacitním multifunkčním sálem a restaurací.
- Prohlídková trasa s vysvětlením a popsáním všech technologických postupů. [30]

Prostorová blízkost a propojení výrobního komplexu je v Evropě zcela ojedinělá. Národní památka Dolní oblast Vítkovic by měla být v budoucnu využita pro vzdělávací činnosti a mělo by dojít k rozšíření nabídky kulturního vyžití a služeb v regionu se všemi navazujícími pozitivními efekty z její existence. Samotné jednotlivé projekty, ať již z oblasti kultury, vzdělávání či výroby, vytvoří v dané lokalitě nový prostor města symbolizující moderní propojení minulosti, přítomnosti a budoucnosti celého ostravského regionu.

Prostorová lokalizace navrhovaných subjektů – potencionálních kulturních klastrů

- ❖ Stodolní ulice – Moravská Ostrava
- ❖ Galerie Fiducia – Moravská Ostrava
- ❖ Dům kultury města Ostravy – Moravská Ostrava
- ❖ Centrum kultury a vzdělávání - Moravská Ostrava
- ❖ Kulturní zařízení Ostravy – jih (KZOJ):
  - Dům kultury Akord – Ostrava-Zábřeh
  - Kino LUNA – Ostrava-Zábřeh
  - Komorní klub – Ostrava-Hrabůvka
  - K-TRIO - Ostrava-Hrabůvka

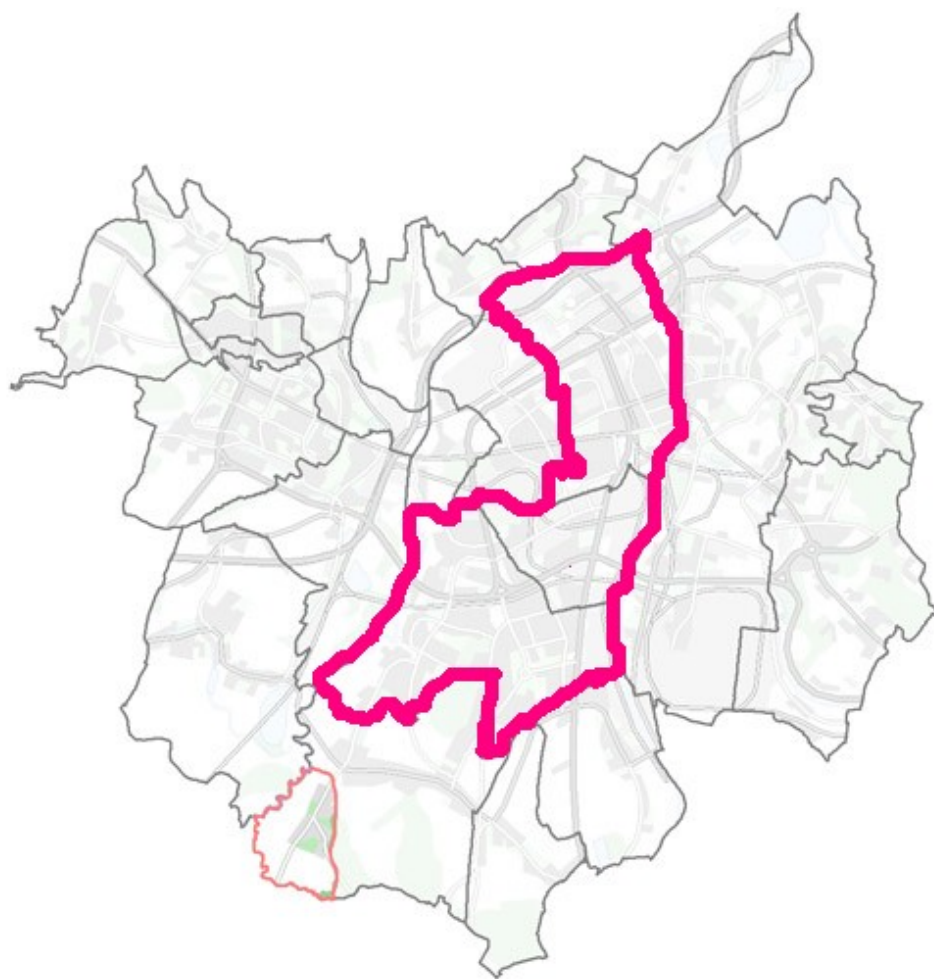
❖ Dolní oblast Vítkovic – Ostrava-Vítkovice

Všechny zmíněné potencionální kreativní klastry se nacházejí na území, které pokrývají pouze čtyři městské obvody (z celkového počtu 23 městských obvodů) města Ostravy. Jedná se o centrum Ostravy, kterou tvoří *Moravská Ostrava*, poté dva obvody spadající do území Ostravy – jih – *Hrabůvka a Zábřeh*, a rozsáhlý komplex Dolní oblast Vítkovic zaujímá značnou rozlohu městského obvodu *Vítkovice*.

Následující mapa znázorňuje prostorovou koncentraci výše zmíněných subjektů v širším pohledu. Jedná se o sloučení dříve zmíněných městských obvodů, ve kterých se nacházejí navrhované možné klastry. Lze konstatovat, že sloučením těchto jednotlivých subjektů by vznikly zajímavé kreativní klastry v rámci jednoho města. V současné době se hovoří o tzv. „růstovém trojúhelníku“ v centru města, který tvoří „Nová Karolina“, popř. „Dolní oblast Vítkovic“, Stodolní ulice a navrhovaný kulturní klastr Černá louka. Pokud bychom vzali na vědomí výše navrhované subjekty, mohl by vzniknout rozsáhlejší komplex zohledňující i kulturní subjekty Ostravy – jih, které jsou často zcela opomíjeny v rámci pořádaných kulturních a společenských akcí na území města. Centrum Ostravy (Moravská Ostrava) je v současné době stále více preferovanější a poskytuje bohaté zázemí pro kulturní vyžití. Konkrétně by se mohlo uvažovat o spojení: „Klastr Černá louka“ – „Centrum kultury a vzdělávání“ - „Stodolní“ – „Dolní oblast Vítkovic“ – „Kulturní zařízení Ostrava – jih“.

Mapa č. 4.1: **Prostorové vymezení největší koncentrace potencionálních kreativních klastrů v Ostravě.**

Zdroj: Portál města Ostravy,

<http://amo.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/proskovice/cache/offonce/pid/3942%3Bjsessionid=1131EAB6223146096C3272EB22E65031>; vlastní zpracování

5 Budoucnost kreativního průmyslu v Ostravě

V rámci Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015 jsou nastíněny vize, jak by měla Ostrava vypadat v roce 2015. Jedno je již dnes jisté, Ostrava neobhájila získání titulu Evropského hlavního města v roce 2015, nic však nebrání tomu, aby se uskutečnily projekty, na kterých se začalo, či teprve začne v následujících měsících a letech pracovat.

V následující kapitole se autorka práce zaměří na strategické cíle a opatření, které se týkají především oblasti kultury, volnočasových aktivit a turismu, tedy na oblasti, které do jisté míry ovlivní i možnost budoucího rozvoje kreativního průmyslu ve městě.

Kapitola bude teoreticky rozdělena na dvě podkapitoly, podkapitola zabývající se analýzou Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015 se zaměřením na dvě strategické části *Hospodářský rozvoj* a *Kvalita života* a podkapitola tvořená analýzou polostrukturovaných rozhovorů, které byly provedeny v rámci diplomové práce. Díky zjištěným poznatkům by měl být nastíněn možný budoucí vývoj kreativního průmyslu na území města Ostrava.

5.1 Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015

Obecně je strategický plán rozvoje daného města chápán dle MALINOVSKÝ, SUCHÁČEK (2006) jako výchozí plánovací dokument, který na základě předchozích analýz stmeluje sociální, ekonomické a územní složky do podoby rozvojové politiky a cílů rozvoje. Z pravidla se proces strategického plánování skládá ze čtyř fází: analytické, strategické a realizační fáze a závěrečného monitoringu a vyhodnocování

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2019 je aktualizovaný dokument navazující na strategický dokument zpracovaný v období 2004 – 2005 a schválený v roce 2005 na období do roku 2013. Aktualizace dokumentu na období let 2009 – 2013 reaguje na měnící se situace ve městě i v celém Moravskoslezském kraji. Vybrané období koresponduje s vrcholem přílivů finančních zdrojů z fondů EU, jenž umožní realizovat správné projekty, které podpoří dynamiku nastartovaného rozvoje města.

Pro diplomovou práci je podstatná především strategická část zabývající se hospodářským rozvojem a kvalitou života v Ostravě, jelikož obě části zohledňují oblast kultury a rozvoje volnočasových aktivit

Oblast Hospodářského rozvoje je rozčleněna na tři základní strategické cíle:

- Vytvářet prostředí pro dynamický rozvoj místní ekonomiky v klíčových oborech.
- Stát se městem se špičkovou kvalitou služeb ve všech oblastech spojených s rozvojem místní ekonomiky a blahobytu jeho obyvatel a návštěvníků.
- **Být turistickým magnetem regionu s nabídkou mimořádných zážitků ve vybraných oblastech.**

Poslední zmiňovaný strategický cíl charakterizuje Ostravu jako město plné industriálních památek, špičkových kulturních akcí místních institucí se spoluúčastí zahraničních kulturních aktérů, město nabízející noční zábavu, rozsáhlé nákupní centrum a mnohé další atraktivita v kontextu celého Moravskoslezského kraje.

Cíl je dále rozpracován do tří priorit a příkladů klíčových aktivit a projektů:

- Magnet v oblasti industriálního turismu.
  - Projekt Nové Vítkovice;
  - Rozvoj areálu Hornického muzea Lanek.
- Magnet v oblasti profesního turismu.
  - Rozvoj kongresové turistiky;
  - Zajištění kvalitních služeb.
- Magnet v oblasti zábavního turismu.

Oblast Kvalita života je také rozčleněna na tři základní strategické cíle:

- Zvyšovat kvalitu bydlení a vytvářet podmínky pro bydlení pro různé skupiny obyvatel.
- Nabízet vysoce kvalitní zdravotní, sociální a vzdělávací služby.
- **Rozvíjet nabídku kvalitního trávení volného času.**

Strategický cíl „Rozvíjet nabídku kvalitního trávení volného času“ charakterizuje občany Ostravy jako aktivní jedince, kteří chtějí „jít s dobou“, zkrátka být „in“. Lidé již nechťejí po práci přijímat pouze pasivní zábavu prostřednictvím televizí, internetu apod., ale chtějí se

bavit aktivně, chtějí být spolusoučástí různorodých činností provozovaných ve městě. Tento cíl zastřešují následující opatření.

- Rozvoj kvality volně přístupných ploch.
- Výstavba a zkvalitňování sportovních, volnočasových a zábavních areálů.
- Realizace architektonicky jedinečných staveb pro účely kulturních akcí (EHMK). [7]

5.2 Výzkumná metoda sběru informací

Pro sběr potřebných informací bylo využito kvalitativního výzkumu použitím polostrukturovaných rozhovorů, jejichž specifíkem byla především vysoká míra subjektivního hodnocení respondentů. Jelikož se jedná o problematiku, která ještě není doposud dostatečně probádána, byla ponechána respondentům značná volnost a spontaneita pro jejich vyjádření.

Cílem rozhovorů bylo zjištění, jaké podmínky poskytuje Ostrava pro rozvoj kreativního průmyslu, a naopak, co městu nabízí samotný rozvoj kreativního průmyslu.

Výsledky, jež byly dosaženy z rozhovorů, poslouží k samotnému vyhodnocení současného vnímání a postojů k rozvoji kreativního průmyslu v Ostravě se zaměřením na jeho přínosy a nedostatky. Jak již je uvedeno dříve, budou nastíněny i návrhy možného budoucího vývoje v oblasti kreativního průmyslu ve městě.

5.3 Vybraní respondenti pro strukturované rozhovory

V rámci analýzy polostrukturovaných rozhovorů bylo osloveno celkem 10 respondentů, kteří nejsou přímo odborníky na kreativní průmysl, ale pochází z různých profesních oblastí. Jednotlivé respondenty lze na základě jejich profesního zaměření rozdělit do pěti charakteristických skupin: **1. skupina - pedagogové/umělci**, **2. skupina - zaměstnanci veřejné správy** (městské a krajské úřady), **3. skupina – zaměstnanci informačního servisu** a dvě skupiny, které však vždy tvoří pouze jediná respondentka **4. skupina – ředitelka marketingové firmy** a **5. skupina – vývojářka projektu Ostrava 2015**. Konkrétně se jedná o zastoupení těchto profesí:

1. Akademická malířka; Pedagog Střední umělecké školy v Ostravě, Obor malba;
2. Pedagog Střední umělecké školy v Ostravě, Obor animovaná tvorba;
3. Referentky pro cestovní ruch a projekty, Krajský úřad Moravskoslezského kraje;
4. Specialistka marketingu investičních příležitostí a turismu, Magistrát města Ostravy;
5. Jednatel společnosti Ostravského informačního servisu, s.r.o.;

6. Reférentka ekonomického úseku Ostravského informačního servisu, s.r.o.;
7. Vedoucí pobočky Ostravského informačního servisu, s.r.o.;
8. Ředitelka marketingové firmy DATAMAR Ostrava;
9. Project developer Ostrava 2015.

Z předchozího výčtu profesí vyplývá, že se jedná opravdu o široké spektrum profesního zaměření, ale i střet různorodých názorů a přesvědčení. Základními kritérii pro vhodný výběr respondentů byly především *trvalý pobyt v Ostravě; základní znalosti z oblasti ekonomie, regionálního rozvoje, geografie, cestovního ruchu, ale i z oblasti umění; dále základní zainteresovanost do problematiky a v neposlední řadě ochota spolupracovat a jistá míra kreativity.*

Hodnocení respondentů

Přístup respondentů k samotnému rozhovoru, ale i jednotlivým otázkám se značně lišil. Pouze 2 respondenti z 10ti dotázaných se vyjádřili spíše kriticky, ostatní respondenti vidí v kreativním průmyslu značný potenciál pro budoucí rozvoj Ostravy viz výsledky vyplývající z podkapitoly 4.3 *Vyhodnocení analýzy strukturovaných rozhovorů.*

Odpovídající respondenti byli ochotní spolupracovat, ale vzhledem k značnému časovému vytížení, jak respondentů i tazatele, se obě strany přiklonili ve většině případů k e-mailové korespondenci, ovšem většinou po předchozím krátkém rozhovoru se seznámením respondentů s danou problematikou, či přímo osobním rozhovorem.

Konkrétní odpovědi respondentů se vyjadřovaly značnou mírou zaujatosti, i když samotní respondenti nebyli přímo odborníky na dané téma, jak již bylo zmíněno výše. Z toho vyplývá, že povědomí o kreativním průmyslu jako takovém, respondenti mají, ale chybí jasné vymezení tohoto pojmu, které by více přiblížilo široké veřejnosti základní podstatu, přínosy, ale i nedostatky související s rozvojem kreativního průmyslu v určitém regionu.

Respondenti odpovídali celkem na 9 následujících otázek (zadání rozhovoru bude uvedeno v Přílohách):

1. *Co si představíte pod pojmem kreativní průmysl?*
2. *Myslíte si, že Ostrava dokáže změnit v průběhu budoucího vývoje, i díky rozvoji kreativního průmyslu, svou současnou tvář města ovlivněného restrukturalizací?*

3. *Dlouhodobým problémem Ostravy, ale i celého MSK, dle statistických údajů, je vysoká nezaměstnanost související především s jednostrannou průmyslovou výrobou. Kreativní průmysl nabízí nové pracovní příležitosti. Souhlasíte s názorem, že rozvoj kreativního průmyslu v dosud průmyslovém městě přispěje k růstu místní zaměstnanosti?*
4. *S rozvojem kreativního průmyslu v Ostravě úzce souvisí vybudování nového kulturního klastru „Klastr Černá louka“. V této souvislosti se hovoří o vzniku tzv. „růstového trojúhelníku“ – Klastr Černá louka – Stodolní – Nová Karolina (nebo Dolní oblast Vítkovic). V čem vidíte potenciál tohoto spojení, a v čem naopak možné budoucí nedostatky?*
5. *Existují podle Vás již v současné době na území města místa, o kterých lze hovořit jako o kulturních klastrech?*
6. *Co byste doporučili pro rozvoj kreativního průmyslu a kulturních klastrů ve městě?*
7. *V nedávné době usilovala Ostrava o titul „Evropské hlavní město kultury“, společně s městem Plzeň. Co, dle Vašeho mínění, činilo Ostravu atraktivnější v této soutěži oproti Plzni? A v čem naopak tkví „slabiny“ Ostravy?*
8. *Pokuste se v pár bodech vystihnout Vaše názory, dojmy, když se řekne „Ostrava 2010“.*
9. *Do jaké míry se Vaše názory, či dojmy změní, když se zamyslíte nad možným budoucím rozvojem města v rámci budoucích pěti let, tedy jak by měla vypadat „Ostrava 2015“?*

5.5 Vyhodnocení analýzy strukturovaných rozhovorů

Vyhodnocení analýzy strukturovaných rozhovorů bude rozčleněno do devíti tematických okruhů, které se shodují s otázkami rozhovoru. Pro vyhodnocení rozhovorů bude využito slovních komentářů s uvedením konkrétních citací daných respondentů.

5.4.1 Znalost pojmu kreativní průmysl

Jelikož není pojem kreativní průmysl doposud jednoznačně definován, samotní respondenti si nebyli příliš jisti svými odpověďmi, jak správně uchopit tento pojem, aby vystihli jeho skutečnou podstatu. Nejčastěji se respondenti shodovali na názoru, že se jedná o odvětví průmyslu zabývající se uměleckou činností, tedy veškerý průmysl, který při realizaci zohledňuje vedle funkčnosti i uměleckou složku (architektura, design, reklama, film, hudba apod.). Z ekonomického pohledu hodnotili kreativní průmysl jako hospodářskou činnost s přidanou hodnotou pro okolí, která vytváří zajímavé, kreativní výrobky.

Pouze jediná odpověď byla výhradně negativní: „*Samotný název „kreativní průmysl“ považuji za nesmysl. Může existovat snad zábavní průmysl, který ovšem s kreativitou lidí nemá co dočinění.*“ Z celkové analýzy rozhovorů vyplývá, že respondenti z umělecké sféry se vyjadřovali k otázkám rozvoje kreativního průmyslu spíše negativně, oproti jiným respondentům. Samotné spojení slov kreativita a průmysl v nich vzbuzoval spíše vnitřní nesoulad a nesouhlas, ale pojem průmysl nemusí být vždy chápán jako činnost, jež nezohledňuje zachování kvalitního životního prostředí, pozitivní rozvoj vlastního potenciálu daného místa, či sociální a kulturní prostředí, nebo dopad průmyslové činnosti na samotné občany žijící v daném území.

5.4.2 Budoucí tvář města Ostrava

Odpovědi na druhou otázku dotazníku byly převážně pozitivní. Respondenti se shodli na názoru, že kreativní průmysl má potenciál pro budoucí rozvoj Ostravy a veškerá kreativní odvětví mohou přispět ke zlepšování a profilaci externí image města.

Některé konkrétní odpovědi na otázku, zda si respondenti myslí, že Ostrava dokáže změnit v průběhu budoucího vývoje, i díky rozvoji kreativního průmyslu, svou současnou tvář města ovlivněného restrukturalizací byli následující:

- „*Určitě ano. Je nutné rozvíjet nejen kreativní průmysl, ale především dát příležitost talentům, kteří město opouštějí, a kreativní průmysl právě jim dává možnost seberealizace.*“
- „*Můžeme v to doufat. V Ostravě žije velká spousta schopných a kreativních jedinců, kteří mohou poskytnout své myšlenky a nápady kreativnímu průmyslu – důkazem toho byla snaha o získání titulu Evropského hlavního města kultury – produktem kreativních myšlenek lidí účastnících se akcí spojených s touto problematikou bylo množství kvalitních a zajímavých projektů, které čekají na své uskutečnění. Musíme zde ale produktem chápat projekt a jeho následnou realizaci.*“

5.4.3 Kreativní průmysl – přínos pro místní zaměstnanost?

Ve třetí otázce byli respondenti dotazováni, zda souhlasí s názorem, že rozvoj kreativního průmyslu v dosud industriálně průmyslovém městě přispěje k růstu místní nezaměstnanosti. Osm z deseti respondentů souhlasilo s tímto názorem zcela jednoznačně s určitým slovním doplněním. Názory respondentů na problematiku nezaměstnanosti v Ostravě, ale i celém Moravskoslezském kraji a přínos kreativního průmyslu na její

snížení, nejlépe vystihují následující komentáře. Opět je uveden i negativní názor respondenta zastupujícího uměleckou složku.

- „*Ano souhlasím. Kreativní průmysl může vytvářet nová pracovní místa a kompenzovat tak ztrátu pracovních míst v tradičních průmyslových odvětvích. Kreativní sektory sehrávají i důležitou roli při vytváření nových produktů s vyšší přidanou hodnotou, které jsou důležité pro konkurenceschopnost lokální ekonomiky. Klastrové iniciativy přispívají ke vzniku nových spin off.*“
- „*Jednoznačně ano. Ale kreativní průmysl a jeho možnosti potřebují maximální publicitu, vysvětlení toho, co to je, představení konkrétních příběhů. Bez toho nedojde k jeho rozvoji, ani k zapojení talentů a mladých lidí do něj. Protože o tom nebudou vědět.*“
- „*Nejsem odborníkem na nezaměstnanost, ale nejsem si zcela jistá, že by došlo k tak rapidnímu nárůstu pracovních míst, možná se spíše přesunou určití lidé z té jednostranné průmyslové výroby k té kreativní. Ostatně i firmy jako je Arcellor budou dle mého názoru muset průběžně inovovat podle požadavků trhu své produkty a jak je známo k inovacím neodmyslitelně kreativita patří.*“
- „*Kulturní sféra, byla, je a bude elitářská, tedy pracovní příležitosti nevytváří.*“

5.4.4 Růstový trojúhelník - přínosy x nedostatky

Pro lepší přehlednost budou uvedeny všechny odpovědi respondentů ve shrnuté podobě v níže uvedené tabulce, rozdělené na dvě části – **přínosy a nedostatky**, které může přinést vznik tzv. „růstového trojúhelníku“ – Klastř Černá louka – Stodolní – Nová Karolina (nebo Dolní oblast Vítkovic). Z odpovědi respondentů převažovali spíše přínosy tohoto spojení nad jejich nedostatky.

Tab. č. 5.1: **Přínosy a nedostatky „růstového trojúhelníku“.**

PŘÍNOSY	NEDOSTATKY
Výrazný impuls pro oživení městského centra. Funkční využití jednotlivých prostor musí být vhodně propojeno a mělo by se vzájemně doplňovat.	Zvětšení nákupní betonové zóny, likvidace stávajícího centra se svou infrastrukturou.
Ojedinelé velké území v centru třístatisíkového města a miliónového regionu.	Současný úpadek návštěvnosti Stodolní ulice.
Propojení průmyslové historie města, atraktivní zábavy na Stodolní ulici a nového kulturního klastru může přilákat nové turisty do města.	Nedostatek kulturních aktivit na Stodolní ulici např. přednášky, diskuze aj.
Vybudování nové spolupráce mezi jednotlivými aktéry v rámci růstového trojúhelníku.	Velké množství obchodů v Nové Karolině.
Kumulace aktivit v jednom prostoru, s využitím stejných či podobných služeb, vysokou koncentrací odborných činností a odborníků.	Přílišná specifikace místa Stodolní ulice může bránit přirozenému „sloučení“ daných míst.
Koncentrace subjektů služeb s vysokou přidanou hodnotou, s odbornými pracovníky.	
Tvorba nových pracovních míst, nových možností pro trávení volného času.	
Vytvoření zajímavého centra Ostravy s nabídkou kulturních i business služeb.	

Zdroj: Odpovědi respondentů; vlastní tvorba.

Pro zajímavost jsou uvedeny dvě odporující si konkrétní reakce respondentů:

- „Předně, dle mého názoru by kreativní průmysl, měl člověka posouvat výše k estetickému vnímání a pomoci mu rozvíjet i duchovní složku a nepřemýšlet pouze konzumně a nemyslím si, že vybudování Nové Karolíny tomu prospěje. Navíc, současná podoba Stodolní a zvláště její noční život, ve mně spíše vzbuzuje obavy o úpadek člověka jako takového.
- „Nedostatky nevidím žádné – protože vždy, když vzniká něco nového, co rozvíjí a zvyšuje stávající možnosti, je to pozitivní. Největší přínos vidím v tom, že Dolní

oblast Vítkovic je evropský unikát, po rekonstrukcích schopný lákat turisty, to jen umocní potenciál Stodolní, která je lákadlem zábavy a pomůže Klastru Černá louka a Karolíně, které jsou určeny pro obyvatele města. Vznikne nová, velká přidaná hodnota, kterou město nutně potřebuje.“

5.4.5 Současná existence kulturních klastrů ve městě

Pouze čtyři respondenti nesouhlasili s názorem, že by již v současné době existovaly na území města Ostravy místa, o kterých bychom mohli hovořit jako o kulturních klastrech. Ostatní respondenti souhlasili s názorem a uvedli různá místa, která osobně považují za kulturní klasy. Konkrétně byly uvedeny následující místa:

- ❖ Stodolní ulice.
- ❖ „Mikroklastr“ jednoho čísla popisného, galerie Fiducia se svým programem a dvěma galeriemi.
- ❖ Kulturní domy DKMO, Akord – soustřeďují se zde vzdělávací, zábavní a kulturní aktivity.
- ❖ Centrum kultury a vzdělávání Moravská Ostrava.
- ❖ Kulturní zařízení Ostravy – jih: kino LUNA – DK Akord – Komorní klub – K-TRIO.
- ❖ Dolní oblast Vítkovic.

5.4.6 Doporučení pro rozvoj kreativního průmyslu a kulturních klastrů ve městě

V první řadě je podstatné, aby bylo dostatečně zmapováno dané odvětví v Ostravě, a na základě získaných dat se mohou následně vyvozovat patřičné důsledky, které dopomůžou k trvale udržitelnému rozvoji těchto odvětví. Důležitá je i vzájemná komunikace mezi jednotlivými spolupracujícími aktéry, ať se jedná o veřejný sektor, soukromý sektor či neziskové instituce. Vzájemné učení se a transfer know how již od zkušených partnerů, především ze zahraničí, ale i zaměření se na místní i zahraniční trh, společně s diverzifikací nabízeného „produktu“ může být přínosem pro rozvoj kreativního průmyslu nejen ve městě Ostrava, ale i jiných městech, neboť se jedná o obecná fakta, která přináší pozitivní výsledky pro rozvoj jakýchkoliv produktů vyprodukovaných různými průmyslovými odvětvími.

V mnohých odpovědích oslovených respondentů bylo i několikrát zmíněno, že je důležité umět navázat i na to, co již v Ostravě funguje v rámci kreativního průmyslu, zvýšit publicitu toho, co již existuje a na jejím základě postupně „nabalovat“ i další aktivity.

Někteří respondenti také zdůrazňovali větší podporu z města, především vytvářením lepších podmínek pro rozvoj kulturních klastrů, zjednodušení byrokratických záležitostí při zakládání nových subjektů, zvýšení spolupráce a informovanosti subjektů apod.

Pro upřesnění, výše uvedených doporučení pro rozvoj kreativního průmyslu ve městě, jsou uvedeny konkrétní čtyři citace:

- „Podporu těchto činností ze strany města, vytváření podmínek pro rozvoj těchto klastrů, zjednodušení byrokratických záležitostí při zakládání nových subjektů, zvýšení spolupráce a informovanosti subjektů, udělování grantů kulturním organizacím, podpora uměleckých škol a sdružení atd.“
- „Publicitu toho, co již existuje a na jejím základě nabalování dalších aktivit. Publicita musí být plošná, v imagnetivních médiích, které zasahují jak populaci, tak opinion leadery. Bez nich to také nepůjde. Tuto publicitu vnímám jako základní stavební kámen. A zatím neexistuje.“
- „Funkčnost klastrů závisí do velké míry na jejich funkčním propojení prostřednictvím celé řady vazeb, kontaktů a aktivit s jejich okolím. Je potřeba vytvářet nové „intermediární instituce“ zahájit dialog a spolupráci s jednotlivými aktéry (veřejný sektor, soukromý sektor, neziskový sektor), učit se od partnerů (jak místních, tak zahraničních), transferovat know-how. Fungující a úspěšný kulturní klaster by měl zahrnovat firmy zaměřené jak na lokální trh, tak na export. Nabídka „produktu“ by měla být diverzifikovaná.“
- „Myslím si, že tento průmysl se v MSK neustále rozvíjí, spíše si myslím, že chybí odezva ostatních lidí a je to dáno povahou místních, tzv. rázovitých anebo lépe řečeno spíše buranských lidí, kteří jsou zvyklí žít velmi monotónní a pasivní život a důležité je v první řadě probudit v lidech větší zájem o své okolí, ale k tomu je potřeba utvořit lidem ty správné podmínky a prostor k tomu, aby měli chuť a čas vnímat svět kolem sebe.“

5.4.7 Evropské hlavní město kultury 2015 – Ostrava x Plzeň

Stejně jako u zpracování otázky č. 4 bude pro vyhodnocení sedmé otázky dotazníku využito přehledné tabulkové formy. Tabulka vyhodnocuje **silné a slabé stránky** předkládaného projektu města Ostrava v kandidatuře o získání titulu Evropské hlavní město kultury v roce 2015. Respondenti ve svých výpovědích hodnotili jak projekt

samotný, tak i dopady pro širokou veřejnost, která byla do projektu zapojena, byť si to mnozí občané města ani příliš neuvědomovali. Především však byli dotazovaní respondenti vybízeni, aby porovnali samotný „souboj“ měst Ostravy a Plzeň, se zamyšlením se, proč Ostrava titul nezískala, resp. proč jej nedokázala obhájit.

Tab. č. 5.2: **Silné a slabé stránky projektu města Ostrava v kandidatuře o EHMK 2015.**

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komplexnější projekt s mnohaletou vizí do budoucna. ▪ Vyšší atraktivita celkového prostředí města s jeho nedávnou historií, kulturou, jedinečnými památkami i atmosférou, oproti jiným městům v České republice. ▪ Zapojení širokého veřejnosti odborníků, ale i laiků do projektu. ▪ Lepší zasiťování místních aktérů působících v oblasti kultury. ▪ Pořádání většího počtu kulturních akcí. ▪ Zapojení mnoha míst po celém městě pro konání akcí. ▪ Soudržnost Ostraváků. ▪ Větší informovanost v médiích o probíhaných akcích pořádaných v rámci projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Příliš náročný projekt. ▪ Kvalitní nápady v projektu nebyly zcela jednoznačně uzavřeny. ▪ „Jedinečnost“ města. ▪ Větší vzdálenost od hlavního města Praha a nižší vazby na hlavní město. ▪ Špatné ovzduší.

Zdroj: Odpovědi respondentů; vlastní tvorba.

5.4.8 Ostrava 2010

Rok 2010 byl pro Ostravu v mnoha ohledech jiný. V boji o titul EHMK, který podle většiny respondentů byl hlavní náplní a impulsem pro mnohé aktivity v daném roce, Ostrava ukázala, že lidé žijící, či pracující, nebo studující ve městě jsou s městem spjati, cítí se být jeho součástí, někteří se dokonce považují za patrioty. Předchozí rok byl rokem plným zábavy, kultury, sportovních a společenských akcí, barev, voleb, ale také smogu, špatného ovzduší, a ke konci roku byla Ostrava symbolizována především velkým zklamáním z neobhájeného titulu EHMK.

V uplynulém roce 2010 Ostrava ukázala okolnímu světu svoji pomyslnou druhou tvář. Tvář města zahalenou do barev, radosti a veselí, nadějí, vytoužených přání a snů, euforie a spousty kreativní práce. Do projektu Ostrava 2015 byli zapojeni kromě samotných organizátorů projektu i ostatní občané města, kteří dobrovolně, ochotně a se stejným nasazením pomáhali tvořit lepší město, lepší prostředí, lepší život v Ostravě.

Avšak všichni respondenti nebyli zastánci názoru, že by rok 2010 znamenal pro Ostravu pouze jen samá pozitiva. Jeden z respondentů se vyjádřil následovně: „*Bohužel Ostravu stále vnímám jako město, které je zahaleno do smogu a sebelepší kampaně, nové logo a propagace Ostravy na každém rohu tomu nepomohou.*“ Není ovšem pochyb, že v roce 2010 se Ostravě podařilo nastartovat aktivity, které můžou mít dlouhé trvání, pokud se však o ně budou lidé zajímat se stejným elánem a úsilím, jako při práci na projektu spojeném s kandidaturou EHMK 2015.

5.4.9 Ostrava 2015

Do jaké míry se změnily názory respondentů, když byli dotázáni na otázku, jak by podle nich měla vypadat Ostrava v roce 2015? Většina z nich vzhlíží do budoucnosti s velkým očekáváním a nadšením. Věří, že se podaří městu splnit některé své budoucí plány související s rozvojem kulturních a vzdělávacích komplexů, které úzce souvisí s rozvojem kreativního průmyslu jako takového. Pětiletý časový horizont je však dle respondentů krátká doba na nějaké výrazné změny. Samozřejmě, že některé projekty se podaří uskutečnit, jiné nikoliv. Následující odstavec přiblíží názory, či dojmy oslovených respondentů, když se řekne „Ostrava 2015“. Výčet tvrzení charakterizuje optimistické ladění odpovědí většiny respondentů, a shody v jejich názorech:

Inspirace/doporučení pro budoucí rozvoj města do roku 2015:

- ❖ Intenzivnější spolupráce (nejen) kulturních aktérů.
- ❖ Zvýšit finanční rozpočet města v oblasti kultury a životního prostředí.
- ❖ Zkvalitnění univerzitního vzdělávání a výzkumu.
- ❖ Rozvoj alternativní kultury.
- ❖ Vedení města, které se odpoutá od hornické minulosti, ke strojírenské současnosti.
- ❖ Vytvoření specifických regionálních produktů.
- ❖ Čistější a zelenější město. Čistší vzduch.
- ❖ Kvalitní propagace celého regionu.

Konkrétní projekty, které by měly být zrealizovány do roku 2015:

- ❖ Nový stadion pro ostravský fotbalový tým Baník.
- ❖ Dostavěná část projektu Nové Karoliny.
- ❖ Klastř Černá louka.
- ❖ Dolní oblast Vítkovic.

Pro upřesnění některých kritických myšlenek respondentů budou níže uvedeny jejich citace, které autorka práce považuje za zajímavé a zároveň jsou protikladem nebo vhodným doplněním dříve zmíněných faktů.

- *„Myslím si, že do pěti let se Ostrava moc nezmění. Neb zastupitelé města již byli zvoleni.“*
- *„Teoreticky by v roce 2015 měl stát nový stadion pro Baník, měla by být dostavěná větší část Karoliny, stavět by se měla Černá louka. V to ale nevěřím. Jediné co bude zčásti hotové je Dolní oblast Vítkovic, v to věřím, protože si myslím, že pan Světlík je přesně to, co v Ostravě hodně chybí - schopný člověk s vizí za kterou si jde.“*
- *„Neodvážuji se hádat do jaké míry a jakým směrem se bude Ostrava ubírat, ale snažím se být optimista, nicméně pokud se v MSK nezlepší radikálně ovzduší, sebelepší kulturní zázemí a kreativní rozvoj, mi názory a dojmy o moc nevylepší. Chtěl bych Ostravu, ve které bych se mohl zhluboka nadechnout, bez toho, aniž bych byl zahlcen vzduchem s pachutí jedovatého smradu.“*

6 Závěr

„Naše hlava je kulatá, aby myšlení mohlo měnit směr. Kreativita znamená vidět to, co vidí ostatní, ale něco jiného si u toho myslet.“

(Francis Picabia)

Ostrava, třetí největší město České republiky, co do rozlohy, ale i počtu obyvatel, je zároveň metropolí Moravskoslezského kraje. Město se nachází na území severovýchodní Moravy, což pro Ostravu vytváří zajímavou polohu s určitými pozitivními, ale i negativními specifiky. Pozitivně lze vnímat především strategickou polohu na česko-polsko-slovenském trojmezí, které činí Ostravu přirozeným kulturním a vzdělávacím centrem a vytváří zároveň výhody pro trh nejrůznějších aktivit. Od polských hranic je Ostrava vzdálená 10 km a od slovenských hranic přibližně 50 km. Negativně vnímána je vzdálenost od samotného hlavního města Prahy.

Při přechodu k postindustriální společnosti prošla Ostrava řadou náročných a složitých hospodářských, sociálních a v neposlední řadě urbanistických proměn. Stejně jako i jiná průmyslová města, musela se i Ostrava potýkat s následky své minulosti, především však s odchodem mladých, vzdělaných a kvalifikovaných lidí. I v jiných průmyslových městech, které prošly podobnou minulostí jako Ostrava, byla základním zdrojem inovací pro restrukturalizaci města malá skupinka místních obyvatel s jasnou a promyšlenou vizí. Pokaždé měla oblast kultury a kulturních aktivit v širokém slova smyslu klíčovou úlohu pro nastartování budoucího vývoje v bývalých průmyslových městech. Rozvoj „kulturních průmyslů“ přinesl žádoucí zbrzdění odlivu kvalifikovaných, talentovaných mladých lidí, ale i možnost mimopracovního vyžití a rozvoj volnočasových aktivit. Mnoho vyspělých zemí světa zaměřily své nové strategie konkurenceschopnosti, ale také vzdělanosti, zaměstnanosti, revitalizace či regenerace měst právě na pojmech, jakými jsou kreativní či kulturní průmysl. I přesto, že staré průmyslové regiony nenabízejí srovnatelné podmínky s jinými globálními městy, ať již vlivem subjektivních, či objektivních vlivů, může právě kreativní průmysl představovat významný zdroj pro jejich budoucí rozvoj.

Vedení města Ostravy má již dnes poměrně „jasno“, jak by mělo město vypadat v roce 2015. V rámci Strategického plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015 jsou nastíněny konkrétní vize pro budoucí rozvoj města. Jestli se podaří v průběhu těchto let aspoň z malé části položit „základní kameny“ pro kreativní průmysl je však nejasné. Jedno je dnes jisté, Ostrava neobhájila získání titulu Evropského hlavního města pro rok 2015. Do soutěžního projektu Ostrava 2015 byly vkládány velké naděje a úsilí, ať ze strany samotných tvůrců projektu, ale i místních občanů. Nic však nebrání tomu, aby se uskutečnily projekty, na kterých se začalo, či teprve začne v následujících měsících a letech pracovat. I když Ostrava nemá titul Evropské hlavní město kultury, městem kultury v evropském měřítku se může stát i bez titulu. A právě v současnosti, ale i blízké budoucnosti se ukáže, zda je Ostrava skutečně tím městem, které se prezentovalo v průběhu celé soutěže, či se jednalo pouze o fantazijní nerealistické vize.

Výsledky diplomové práce potvrzují, že Ostrava má potenciál pro rozvoj kreativního průmyslu na svém území i přesto, že je v dnešní době stále zahalena ve stínu těžkého průmyslu, jelikož právě těžký průmysl utvářel nynější podobu města. Pro budoucí pozitivní vývoj kreativního průmyslu na území města je důležité, aby se iniciativy ujali schopní a především kreativně smýšlející lidé, kteří budou usilovat o to, aby Ostrava dokončila, co v minulém roce 2010 díky kandidatuře na Evropské hlavní město kultury započala.

Z analýz provedených v rámci diplomové práce vyplývá, že se na území města Ostravy nachází potenciální subjekty, které by se mohly v budoucnosti stát součástí zajímavých kulturních komplexů, resp. přímo kreativních klastrů. V současné době se hovoří například o tzv. „růstovém trojúhelníku“ v centru města, který tvoří „Nová Karolina“, popř. „Dolní oblast Vítkovic“, Stodolní ulice a kulturní klaster Černá louka. Pokud bychom vzali na vědomí navrhované subjekty z provedených polostrukturovaných rozhovorů s vybranými respondenty, mohl by vzniknout rozsáhlejší komplex. Konkrétně by se mohlo uvažovat o spojení: „Klaster Černá louka“ – „Centrum kultury a vzdělávání“ - „Stodolní“ – „Dolní oblast Vítkovic“ – „Kulturní zařízení Ostrava – jih“.

Výsledky dosažené z polostrukturovaných rozhovorů potvrzují, že kreativní průmysl se může v budoucnu úspěšně rozvíjet na území Ostravy a veškerá kreativní odvětví mohou přispět ke zlepšování a profilaci externí image města. Je podstatné, aby bylo dostatečně zmapováno dané odvětví a na základě získaných dat se mohou následně vyvozovat patřičné důsledky, které dopomohou k trvale udržitelnému rozvoji kreativních odvětví. Respondenti z umělecké sféry se vyjadřovali k otázkám rozvoje kreativního průmyslu

spíše negativně, oproti jiným respondentům. Samotné spojení slov kreativita a průmysl v nich vzbuzoval spíše vnitřní nesoulad a nesouhlas, ale pojem *průmysl* nemusí být vždy chápán jako činnost, jež nezohledňuje zachování kvalitního životního prostředí, pozitivní rozvoj vlastního potenciálu daného místa, či sociální a kulturní prostředí, nebo dopad průmyslové činnosti na samotné občany žijící v daném území.

I když nejsem rodilá Ostravačka, a trvalo mi dlouho, než jsem si vybudovala pozitivní vztah k samotnému městu, věřím a jsem o tom pevně přesvědčena, že Ostrava bude v budoucnu městem plným kreativity, kultury, zábavy, ale i zeleně a čistšího vzduchu.

Seznam použité literatury

A. KNIHY

[1] KOUTSKÝ, J., RUMPEL, P., SLACH, O.; Měkké faktory regionálního rozvoje. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 186 s. ISBN 978-80-7368-435-8.

[2] MALINOVSKÝ, J., SUCHÁČEK, J.; Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2006. 1000 s. ISBN 80-248-1117-0.

[3] PRZYBYLOVÁ, Blažena; Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2007. 623 s. ISBN 978-80-86904-27-6.

[4] Publikace k projektu Ostrava 2015; Ostrava Černá louka. 1. vyd. Ostrava: PressTerminal, 2010. 321 s.

B. ODBORNÉ ČLÁNKY A STRATEGICKÉ DOKUMENTY

[5] KOUTSKÝ, J., SLACH, O.; The role of creative industrie in the restructuring of old industrial regions in the Czech republic. Odborný mezinárodní seminář: Measuring and understanding the creative economy: Methodological approaches and issues. 2008.

[6] SLACH, O.; Kreativní odvětví a jejich prostorová organizace. Odborný seminář: Nadregionálna spolupráca Trnavska, Sládkovičovo. 2008.

[7] Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009 – 2015. Statutární město Ostrava. 2009.

[8] SUCHÁČEK, J.; Ostrava in the Context of Geopolitical Transformations: the Embodiment of Inconsistent Urban Development. International Cultural Centre Yearly. 2007. s. 53-58. ISSN 1230-2600

C. ELEKTRONICKÁ PUBLIKACE

[9] Centrum městského a regionálního managementu. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.mestskymarketing.cz/index.php>>.

[10] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE) – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=5&cislotab=ORG9030UC&kapitola_id=441&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=5&pro_4_115=554821>.

[11] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Ekonomické subjekty podle odvětví (OKEČ) – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=5&cislotab=ORG9031UC&kapitola_id=441&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=5&pro_4_89=554821>.

[12] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Počet uchazečů o práci a míra nezaměstnanosti – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislotab=TPR6010PU_OB1.123&kapitola_id=15&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&verze=0&cas_3_9=20091231>.

[13] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Pohyb obyvatel v letech 2000 až 2006 – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislotab=MOS+B05&kapitola_id=5&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_22=554821>.

[14] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Uchazeči o práci ve vybraném území – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=5&cislotab=TPR6010UC&kapitola_id=441&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=5&pro_4_65=554821>.

[15] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Územně analytické podklady – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislatab=UAP6031UC_OR&kapitola_id=327&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_76=8119>.

[16] Český statistický úřad. Veřejná databáze ČSÚ. Základní demografické ukazatele ve vybraném území – Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?&vo=tabulka&childsel0=5&cislatab=DEMUC01&kapitola_id=5&str=tabdetail.jsp&voa=tabulka>.

[17] Evropské hlavní město kultury. Praha 2010. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_05/5_pcr3.htm>.

[18] Evropský parlament. Evropské hlavní město kultury. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do?language=CS&id=1004>>.

[19] Informace o městě Plzeň. Projekt Plzeň 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.plzen.eu/o-meste/projekty-mesta/evropske-hlavni-mesto-kultury/>>.

[20] Kandidatura na EHMK 2015. Přihlášky do soutěže - Projekt Ostrava 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.plzen2015.net/home-page/ostravska-prihlaska-on-line/>>.

[21] Kandidatura na EHMK 2015. Projekt Plzeň 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.plzen2015.net/>>.

[22] Kandidatura na EHMK 2015. Projekt Ostrava 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/home-2.html>>.

[23] Kulturní klastř Černá louka. Projekt Ostrava 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/klastr-erna-louka-151.html>>.

[24] Kulturní klastř Černá louka – územní plán. Projekt Ostrava 2015. [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/silne-stranky-klastru-cerna-louka-342.html>>.

[25] Mapa města Ostravy. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://amo.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/proskovice/cache/offonce/pid/3942%3Bjsessionid=1131EAB6223146096C3272EB22E65031>>.

[26] Ostravský informační servis. Základní informace o městě Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostravainfo.cz/index.php>>.

[27] Vymezení pojmu klastř. CzechInvest. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechinvest.org/klastry>>.

[28] Wikipedie. Evropské hlavní město kultury. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A9_hlavn%C3%AD_m%C4%9Bsto_kultury>.

[29] Wikipedie. Základní informace o městě Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ostrava>>.

[30] Základní informace o městě Ostrava. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostava/ostava/o-meste/vitejte-v-ostave>>.

[31] Základní informace o investičních příležitostech ve městě Ostrava – Brownfields. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostava/ostava/podnikatel/investicni-prilezitosti/brownfield>>.

[32] Základní informace o investičních příležitostech ve městě Ostrava – Průmyslové zóny. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28].

Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/ostrava/podnikatel/investicni-prilezitosti/prumyslove-zony>>.

[33] Základní informace o investičních příležitostech ve městě Ostrava – Vědecko-technologický park. [online]. 2011 [cit. 2011-03-28].

Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/ostrava/podnikatel/investicni-prilezitosti/vedecko-technologicky-park>>.

D. SEZNAM RESPONDENTŮ POLOSTRUKTUROVANÝCH ROZHOVORŮ

- Mgr. Blanka Marková, project developer, členka týmu projektu Ostrava 2015
- Mgr. Vendula Cvikýřová, referentka pro cestovní ruch a projekty, Krajský úřad MSK
- Ing. Ema Havelková, referentka pro cestovní ruch a projekty, Krajský úřad MSK
- Mgr. Jana Chlachulová, oddělení marketingu investičních příležitostí a turismu, Magistrát města Ostravy
- PhDr. Lenka Mynářová, majitelka a jednatelka společnosti, DATAMAR Ostrava
- Ing. Radim Chytka, jednatel společnosti, Ostravský informační servis, s.r.o.
- Bc. Táňa Korotkovová, vstupenková agenda, Ostravský informační servis, s.r.o.
- Mgr. Lucie Ochodková, vedoucí pobočky, Ostravský informační servis, s.r.o.
- BcA. Radim Staněk, grafik, animátor, pedagog na Střední umělecké škole v Ostravě
- Marcela Václavíková, akademická malířka, pedagog na Střední umělecké škole v Ostravě